СОВЕТСКИ ДЕМОКРАТЕ КОТАЛО

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советен Министрин Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 70 (4237). ШИНАРИН, 14 июнь, 1966 шу. Мах 2 кап.

12 июне СССР Лакхехьарча Совете хиннача хоржамаша цІаькха а хьахьекхар партеи халкъеи йохаргйоаца цхьоагІо, коммунистийи парте боацарийи блок чІоагІа хилар

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

ЧУЭЦАШ ЛАТТ ЯЛАТ

Колхозийи совхозийи кхашка денна шерлуш латт ялаташ чуэцара болх. Гурахьа бийна мукх чуэцаш ба республика бархІ района механизатораш. 10-ча июнага кхачалехьа хьакха а хьекха, касарацка Іедиллад 18 эзар гектар е дерригнех 11 процент гурахьа дийна ялаташ. Шелковской района колхозашка хьекхад 3824 гектар е дерригнех 28 процент гурахьа дийна ялаташ, хІаьта Гудермеса района хьекха ялаташ да — 21 процент.

Деррига хьекхача ялатех 4 эзар гектар, вешта аьлча, 23 процент ялаташ аьрдад.

Хьалхарча юхьиго хьахьонх республика ялаташ нхедераша пхе шера хьалхарча шера ка балча ялатий дика хьувкъам хьалкхебаь хилар. 141 гектарах хІаране тІара 21,6 центнер ялат дааьнхад Надтеречни районе.

ХІаьта Ачхой-Мартана районе 20 центнер ялат доаккх хІара гектара тІара, Грозненски районе — 18,8 центнер.

Шелковской района колхозашна 1574 гектара тІара чуийцар ялаташ, 17,8 центнер мукх баьнаб укхаза хІара гектара тІара.

Чоалханерча хьалашка чуэц гурахьа бийна мукх, хІана аьлча, ялаташ Іедийшаи каст-каста доГІаш делхаши хиларах, цхьабакьда, цу хьалашна тІагІертта къахьег механизатораша лоаццача ханеи доа ца деши ялаташ чуэцар духьа. Элеваторашка а ихыча пункташка а денна дукхагІа дІайийдеш латт нердача хьувкъама ялаташ.

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ

Ялат чуэцача агрегатий таташ цахаддаш латт Шаьла района «Шалинский» яхача совхоза кхоалагІча отделене кхашка. Гурахьа дІабийна мукх чуэца болабаьб укхаза. Эггара хьалха шоай агрегаташ кхашка яьхар опыт йолча механизатораша Айдамиров ХІарона, Баснакаев Адама, Кантаев Ризвана. Дийнахьа планах 17 гектар хьакха езача 20—22 гектар хьакха дош деннад цар хІаране.

Дика кхедаьд ялаташ укх шера отделене кхаш леладераша. Юххьанцарча хьокхамаша хьагойт, хІара гектара тІара 25 центнерал кІезигагІа мукх чуэцарг ца хилар.

Ялат чуэцача комбайнерашта юкъе социалистически ях яьржай.

Хьалхарча пхе дийнахьа хьалхара моттиг яькхачоа 5 сом преми яла оттадаьд, шоллагІа моттиг яькхачоа—3 сом. Цул совгІа планал тІех яькхача хІара центнерах алапена кхы ахча тІакхет. Ялат чуэцача хана хІара комбайнера алапи 200 сом да. 500 гектар гурахьа дІабийна мукх чуэца беза механизаторий, 6—8 балха дийнахьа из чуийца бала лерхІ укхаза.

К. ОСМАНОВ.

Доакъар дукхагІа даккхар духьа

Нагахь санна Шелковской района Кирова цІерахча колхоза бригадаша хьалха доакъараш хІаране къаьст-къаьста кийчдеш хиннадале, хІана аьттув болашагІа йолча способах беш ба из болх. Укхаза вІашагІъеллай мел эша машинаши инвентари а йолаш йола доакъар кийчду звено.

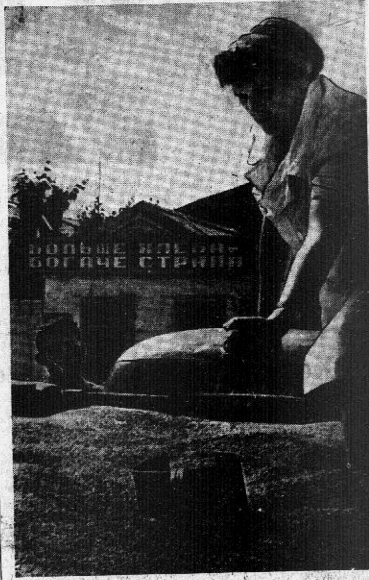
Лоацацача хана 200 гектара тІара цонаш хьекхай звенос, хІаьта дІайийна баьцаш — 430 гектара тІара.

Баьцаш хьокхача болх беш я трактористий Кириченко Владимиреи Александреи, Ушаков Аркаде агрегаташ. Царех хІаране цкъаи ахаззеи — шозза тІеххкоачашъю шоай нормаш.

Йол хьалъэцача дика болх бу Алиев Іаддала.

Хьекха яьннача баьцаша дукха ха якххац касарах ядаши токхорех латташи. Пресс - подборщика тІа болх беча говзача механизатораша Л. Бадинеи И. Хромовыхеи кхаь дийнахьа хІараяр 30 килограмм а йолаш йола 3000 пачка йир аьлах. Кепатеха доакъараш гоа ца деш, шоай ханнахьа доахана Іа доакккхаргдолчча дІаккхуь.

А. СВАЛОВ.

Кердача шера чуийца ялат цахаддаш хьатІакухьаш латт Гудермесски ялат дІайийдеча пункте.

Укх шерара ялат массанел хьалхагІа паччахьалкхенна дІачутела болабелар Гудермесски района «Новогрозненский» совхоза ялат кхедераш. ХІанзле кердача хьувкъама 75 тонн ялат Даьхенна дІачуденна баьннаб уж.

ТІехдика кхоачашду ший денхараш ялат дІайийдеча пункта приемщицас Юдина Клавдия Ивановнас. Ший болх цо дика вІаштІехьбаккхар бахьан долаш сиха чакхъювл укхаза ялат хьатІакхохьа машинаш. Доккха баркал оал Клавдия Ивановнайна берригача шофераша.

Н. Кобнашвиле сурт.

ДОТТАГІАЛ — КОЛЛЕКТИВА НИЗ

КПСС XXIII-ча съезда решенешка йоккха моттиг хетаяьй юртбоахама Іилман учреждеией прозводствацарча бувзамий деша. Съезда решенеш кхоачаш а еш, Серноводски опытно-мелиоративни пункта коллективо ший цхьан собране решений тІайийцар—«Красный Октябрь» яхача колхоза шоай шефство лоаттае. Опытно-мелиоративни пункта специалисташа собране шоаш къамаьлаш деча хана пайдана а долаш практически хьехамаш дора колхоза дикагІа новкъостал делга вІаштІехьдаккхара.

Іилман болхлоша дикача хьехамца даь ца Іеш, колхоза гІулакхаца а новкъостал де декхарийла беш бола соцам тІайийцар: уж колхоза кхашка аха беза, вІаштІехьдоаллача тайпара цуна трактораща, юртбоахама машинашца, ядохимикаташца новкъостал де деза.

Пункта директор Ростислав Георгиевич Лихолетов Іилман болхлоша собрани майингге а колхозе а ваха, цига правлене членаштеи активаи юккъе хаьдда мероприятеш кийчйир.

Шефство лелаеча колхоза агронома Долаков Хьамзата доккха баркал оалаш дувц пункта болхлоша колхоза экономика айяра гІулакха чІоагІа терко еш хиларах.

ХІанзле а хьалхара гІанаш даьхад. Боахаме баьца даараш дІадув сеялка ца хилари паровой культиватор мукъа ца хилари бахьан долаш хохаш дІабе беза ха тІехьайодаш латтар. Цу сахьате тракторащ, культиватор, сеялка, шаьра катокаш яхкийтар пункта администраце. Пункта трактористаша Руденко Василеи Бахарчиев Махьмадеи лоацацача хана ялх гектара тІа хохаш дІабийра, тІагІолла катокаш токхайир, удобренеш тайсар.

Колхоза лаьтта леладераштa хьалхашка цхьаькха геттара лоархІамера проблема эттар: гурахьа дийнача кІина юкъе Іалаьмате дукха зиза даьннадар. Сихха оарцагІдовла дезаш дар кІина юкъера йоархІаш дІаяхара. Цхьабакъда, гербицидаш тоха машина хиланзар колхозе.

ТІаккха а новкъостала баьхкар мелиоративни пунктера механизатораш. ТІехьатесса ГАН-8 яха гербицидни машина а йолаш йолча пропашной трактораца геттара дика обработка йир гурахьа дийнача кІина трактористa Хамонский Владимира. 80 гектар долча кхай тІа хІанз оасарах хІама дац.

Тракторни парк технически вІаштІехьа ца хилар бахьан долаш дІайийнача гидуаргашта гІулакх делга тІехьадоахаш дар колхозе.

Шефий новкъостал эшар. Гаьна, Серноводскерча дукъа тІехьашка уллача участке хьожайир тракториста Бахарчиев Махьмада лехкаш йола трактор. Цо Іалашдир дерригача кхай тІа гидуаргаш хьалтІаялале боаккха макха боаккхилга.

БархІ гектар сомий беш я колхозе. Тесса йита яр из. Цунга хьежа шоаш баьнначул тІехьагІа пункта специалисташа соцадир сов чехка цига деза макхаш тІехьадийза а опрыскивателаш йоахкаш а йола тракторащ йохийтилгеи ядохимикаташ йохьийтилгеи. ХІанз дика тоаяь йоалаш латт беш.

Йол хьакха еза ха хьатІаотт, тІаккха а дизза новкъостал кхьчар колхозхошта опытно-мелиоративни пунктагахьара. Йол хьокха машинаш а тІехьа трактораш яхийтай колхоза цонашка.

Колхоза кулгалхой, специалисташ хилар пункта кхашка баха; уж хьежар цига гурахьа дувча кІига, бІаьстан юхье дийнача ялаташка, дукхача баьцашка, баьца даарашка, сомий бешамашка. Къаьстта чІоагІа хозахийтар царна гІан кІал йода горох а увш дІадийна гурахьа дув кІа. Иштта вІашагІа а эеш дІайийнача хІамаша дика хьувкъам лу укхаза—чІоагІа пайданерча злако-бобови доакъарий 300—350 тонн гектара тІара. Цул совгІа 3—4-за хьекха люцерна чуэца а йиш я.

ХІана шефий новкъосталца шоай боахама люцернаи вІашагІъэдаьча кІин-горохеи фу эцара дош къоастадеш ба колхоза специалисташ.

Цу тайппара, гІулакхаца лелалушин коллектива юкъера доттагІал чІоагІлуш, шерлуш, беркат телаш да

П. ШУМИЛОВ.

Сунженски района юртбоахама производственни управлене керттера агроном.

6.00. Кремлевски куранташа сургал бетт. Торжественно ек Советски Союза Гимн. Дерригача дуненна тІагІолла дІадоаржаду радиос массанена а довзаш дола дешаш: «Къамаьл ду Москвера! Іуйра дика хийла шун, новкъостий!» ХІаьта Іуйре-м я а я дика, къаьга, малх болаш.

Ялх сахьат даьлча дукхавезаш хьаша тІаэца кийча йолаш хьаеллалу кІирандийнахьа ца гІовттача тайппара хьалха хьалгІайтта Москвера дукхха нах чубоагІача мехкарча 2.787 хоржамий участка наІараш.

ЦІейга кийчлуча хьисапе кийчъль я хоржамий участкаш. Массане а юкъара цхьа хІама да цига. Таханарча деи Эмблема — вай общественни, маьршача къахьегама дегагІозле белгалйоаккхаш йола, сийрда кхоане белгалйоаккхаш йола Советий Мехка герб. Сийрдача кхоаненга бода нинъ хьахьекхаб ший идеяши решенеши хІанзарча хоржамашта хьалхарча кампане юкъамоттиге латташ йолча парте XXIII-ча съездо. Царна тІехьа кхадж тосс советски саго.

...Пролетарски хоржамий округ — йоккхийча заводийи фабрикийи район. Лакха лелаю пролетарцаша парте XXIII-ча съезда сийна лелаьлча яхье яьккха ЦІе байракх. ЗИЛ, Кирова цІерах йола «Динамо» яха завод, Химфармзавод — уж шоай райне хьалха лаьтта Іац. Шоаш хьалкхебаьча эггара толашагІа барех цаІ — Варвара Егоровна Маркина, Лихачева цІерахча автозавода № 3 йолча литейни цеха мастер, йохийт пролетарцаша СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете.

Болхлой классо бахийтараштa юкъе — коммунист, «Серп и молот» яхача завода сталевар В. В. Клюев къонача, цхьабакъда, хІанзле столице йовзаш йолча мартеновций КлюевгІар династе корта, Щербакова цІерахча даьри деча комбината сновальщица потомственни ткачиха Р. С. Королькова.

ТІа-тІа дукхагІа хул улицашкара нах. Зизаш ийца болх нах, иллеш дек. Кийчденна а дегаш гІоздаьнна а долаш сатийнна доагІа бераш. Уж хІанз а кхадж тоссаш деце а, тІехдика кхетаду цар тахан доккха цІей хилар, цу дено шоай кхел, шоай кхоане къоаста-еш хилар.

...Космодемьянская Зояйи Александреи цІерах йола № 201 йола школа. ЦІей ходеннад укхаза Войковски хоржамий округе гІолла депутаталла кандидат веш цу школа педагога Н. В. Красильщиковай цІи яьккхача дийнахьа денз. Войковски округ керда я: диъ шу хьалхагІа кІалхара этажаш айлуш мара латтацар Химки—Ховрина чуІеча цІеной массиве.

— ХІаьта хІанз кхо бІаь эзар саг вах тхо долча — бІарччача городе бахараш миссел, — доккхалдеш хоам бу тхога юххьанца денз районе яхача преподавателa З. Н. Кулаковас. — Іалаьмате чІоагІа гІадъяха кхадж тосс аз Нина Васильевнайна тІехьа. Из ца йовзаш саг вац тхо долча. Массеxк тІехье чакхъяьннай цунца дийша.

Цахаддаш дІаух нах Красни Пресне гІолла, В. И. Ленина цІерахча культура цІенгахьа болх харжархой. Шовзткъа шу хьалхагІа укхаза къаьнача «прохоровски кухне» болхлой столови чуйолча здане пресненцашта хьалхашка къамаьл даьд Ильича. Еза лелаю цар берашеи цар берий берашеи лирача тІемашка хьахинна революционни традицеш.

«Мосфильма» киностуде йолча Ленински хоржамий округа 65-гІча хоржамий участке баьхнар Японе Социалистически парте делегаце членаш. Цар ха безам ба вай мехкара хоржамий система миштай, Лакхехьарча Совета депутатий кандидатий состав малагІа тайпа я.

ЛаьрххІа хьож японски хьаьший кхадж мишта тосс, дуккха хаттараш ду, сурташ доах.

Делегацена керте латтача Такэси Такэути шийна зеденна хІамаш дувц:

— Тхо тийшар советски общественча массе тайпарча нахах бола викалаш нийсхоца советски парламенте гІоргхиларах. Тхона хозахет, берригача мехкарча депутатий кандидатех аханел совгІа бараш духхьашха хоржаш хилар. ХІаьта СССР Лакхехьарча Совете хоржаш бола кхалнах дукха хиларо цІаькха а белгалдоаккх шун паччахьалкхене цар маІача наха нийсса бокъонаш хилар. Тха лоархерча палата 464 депутатах а низткъа мара 20 кхалсаг а хургъяц, хІаьта Социалистически парте 140 депутат пхиъ мара яц уж.

12.00. Цу ханале шоай гражданскн декхар кхоачашдаьд 2.393.312 москвича — уж ба столицерча берригача харжархоех 69 процент.

Халкъо цІераш яьхараштa юкъе—эггара толашагІа, эггара тешамегІа бола цун къонгаши мехкарийи, болхлой класса, колхозий ахархой, творчески интеллигенце викалаш, партийнии советскии болхлой.

Столица Баумански хоржамий округе гІолла Союза Совете хоржаш ва КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев, Ленинградски округе гІолла — КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный. Ерригача къахьегача Москвас Къамий Совета депутаталла шоай кандидат оттавеш цІи яьккхар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина. Столицо паччахьалкхен Іаьдала лакхерча органе вохийтача 24 депутата юкъе — КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь П. Н. Демичев, парте Московски городской комитета хьалхара секретарь Н. Г. Егорычев,

СОВЕТИЙ МЕХКА миІингера миІинге

Моссовета исполкома председатель В. Ф. Промыслов, СССР оборона министр, Советски Союза Маршал Р. Я. Малиновский, СССР Іилмай Академе президент М. В. Келдыш, СССР доккхача театра балета солистка РСФСР халкъа артистка Н. В. Тимофеева, писатель К. А. Федин, машинист-инструктор П. И. Богданов, Социалистически Къахьегама Турпал цІи хеза гІишлошъер Г. В. Масленников, Социалистически Къахьегама Турпал «Красный пролетарий» яхача завода слесарь В. В. Ермилов.

16.00. Цу сахьатага кхоачаш кхадж тесса баьлар Москвера 98,1 процент харжархой.

ДУШАНБЕ. Халача наькъашка, лоамашка гІолла тІакІалдувлача наькъа такилцашка гІолла са а хилале хоржамий участкашкахьа ухар памирцаш. XXIII-ча партийни съездо тІайийца кхолламий программа шоаш къоабатъеш хилар дІахьокхар духьа.

Ший боккхача дезалца эггара хьалха боагІачарца Ишкашим яхача юртарча хоржамий участке вера Пянджа лакхаленашка эггара къаьнагІа вола лоамаро — 115 шу даьнна Нафасбек Давлятов.

—Со дукха ваьхав, са бераш,— аьлар цо ший лоалахошка,— хургда яхаш дувцаш тайп-тайпарча Іаьдалашкара дукха хезад сона, цхьабакъда, коммунисташ мара бац шоай дош кхоачашдераш. Ялхазза хержай вай йоккха Совет, хІаьта лоамашкара вахар тІа-тІа тоалуш хьа а денад.

АШХАБАД. «Цхьатарра кхадж тасса болабелар нах. Хьалхарча сахьата Хауз-Хане бахача нахах кхоалагІча даьккъо кхоачашдир шоай граждански декхар». Телефоно иштa техача гургалгара дІадоладелар ди СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совете деча хоржамашта йолча республикански комиссе.

Поселок Хауз-Хан — Каракумашта юккъе Каракумски канала водохранилищана юхxе хьахинна нах баха кьона пункт. Укх тІехьарча диъ шера шерьенннай поселок. Поселка нийсача улицегІ хьалъэттай дуккхаза вІаштІардаьча чуІеча цІеной корпусаш, школа, больница, клуб, берий бешамаши яслеши.

Хьабаьча Іам чу хож хІанз Каракумски канала чура доагІа 435 кубометр хий. ДІайийнача хІамашка садолийташ дола хий цу чура Теджевски аренашка гІоргда.

...ДІадахача укх диъ шера, Туркмене Каракумски каналах маалара, дийпача хи йисте хьахиннай нах баха иттaш пункташ. Пхийтта эзар гидрогІишлошъерий отряд я цига къахьегаш. Хин магистраль чакхйоалача яьссача аренe хьахиннай баржаш, теплоходаш, глиссераш тІаухаш йола пристанаш. Хьалъэттай «Каракумстроя» управлене боккха боахам вІашагІдоахкача аьшкабетона доакъошца Іалашбеш йола гІишлой индустре учреждений корпусаш.

БАКУ. Сий деш дІа-юха теІар харжархой урнагахьа водача цу къаьнача чІоагІа гІов-кеп долаш волча сага никъ балар духьа. БІаргавайча ерригача города вовзаш хила везаш ва Дадашев Мусеиб. 70 шу даьнна ше воллашехьа а, хьинаре къовсамхо волаш хьавоагІа из хІанз ше шовзткъе итт шечуІе керда моттигаш хьанийцараш, кхыча городашкара тІаухар гІишлошъерий керда отрядаш. Сахьуэаш бар участкови комиссей членаш. Иштта дукха нах бахачара меттахьа бувлача хана моллагІа вита а цаІ юкъе вита а сахьат дац. Цхьабакъда, Іуйрийна итт сахьат доалача хана городе кхадж тесса баьннабар аханел совгІа бола харжархой.

Іалама низах лаьттанна кІал еттача чингашка зе ца дулаш диса хІанзара тайпа цІеношъ дагІача «Ташкентски Черемушкашна» кхадж тоссаш бар мохк агарах города юкъе чухийрцача цІеношкара баха хьабаькха эзараш дезал. Харьковереи Лугански областереи баьхка гІишлошъераш. Хоржамашта цар денна совгІат — халкъий ДоттагІала проспекте шоай этажаща урагІдолха юххьанцара цІенош.

Халкъий доттагІал, вІашн новкъостал дар — уж дешаш къаьстта белгалдоахаш да Ташкенте. Украина а Российски Федераци а, Белоруссии Прибалтикеи — берригa мохк бера узбекски халкъа новкъостал де. Союзни республикаша бахийтараша ташкентцашца цхьана бартболаш кхадж тессар СССР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаташта тІехьа.

ЧІоагІа цхьоагІо йолаш шоаш хилар хьахьекхар советски Узбекистана къахьегамхоша хоржамаш хулча дийнахьа. Кхадж тасса болабеннача хьалхарча диъ сахьата шоай граждански декхар кхоачашдир Хорезмски, Андижански, Ферганскн, кхыча областашнарча дукхха а дукхагІа болча харжархоша.

Мехка эггара хьалхагІа кхажамаш тайсар эггара малхбоалехьа уллача Уэлен яхача поселке бахача наха. Из дІайовзийтар цун географически хьал хинна Іац. Хоржамий участкашка баьхкараштa юкъе вар РСФСР искусствай заслуженни деятела цІи лелаю массехк саг. Уэлене къахьегаш ва республика художнкий Союза бархІ член. 20 сага орденаши медалаши еннай. «Герой труда» яхача юртбоахама артела колхозхой, тІехкашта догамаш ду мастераш, полярни станце болхлой къахьегама керда толамаш а даьха накъа баьхкар хоржамашта.

Кремлевски куранташа ах бийса ялара гургал а техабацар Къулбехьеи Сахалинеи Курильски гІайренаш тІеи итташ эзараш бола харжархой шоай граждански декхар кхоачашдаь баьннача хана. Укхаза Лакхехьарча Совета депутаталла хоржаш ва «Долинская» яхача шахта бригадир - горняк В Ф. Соловьев. Шоай сийлахьарча мехкахочун шоаш сий деш хилар белгалдаха санна, сахалинцашеи курильчанашеи цхьоагІа кхажамаш тувс, дукха ба шоай дезалаща, бригадаща хоржамий участкашка ухараш.

Иркутски областа Железногорск-Илимский яхача Къулбехьен сибирски города юкъмоттигерча хоржамий участке бюллетень эггара хьалхагІа Іочутосс горнообогатительни комбината ха яхача болхлочо Лидия Григорьевна Ревкинас...

Деррига а цхьа шу мара даьннадац географаша мехка карта тІа цу города цІи отталь. Из хьахиннай лоаш,буранаш, шовзткьен итт градус йола шелалаш хулача мехка, СССР Лакхехьарча Совете дІадара юкъеволаш йолча Коммунистически парте мугІарашка.

— Дукха ваьхав со, — йоах Мусеиб Музоевича шийна гоннахьа латтача къоначa харжархошка. — Азербайджана Коммунистически парте хьалхарча учредительни съезда делегат хила вийзав са. Коммунтерн III-ча конгрессе Ильич бІаргаго а цунца къамаьл де а ираз хилар са. Хозахет ленински васкеташ вай вахаре чІоагІдена хилар бІаргагуш. ЦІаькха а тийшар со цунах хІама хьакхолла ленински уйла чулоацаш йола решенеш яьча КПСС XXIII-ча съезда балхаца дакъа лоацаш волча хана. Халкъа кандидаташта тІехьа кхадж тоссаш долча вай ленинизмана тІехьа тосс кхадж.

ТАШКЕНТ. Селхан а тІехьа харжархой спискашта юкъе хувцамаш кхухьаш дар Узбекистана столица дукхача районашка, чаьгарий городокашкара дІаухаш бар ха хоржамаш дича гІоне дІаяхача хана чухь поселках хьахиннай ткъо эзар нах бахаш йола хоза, вахара аьттув бола город. Тайгерча къора сатем лаьттача юкъе урагІа яхай горнообогатительни комбината корпусаш. Коршуннха яха лоаман хий додача ІочуотТаш дагІа дукха этажаш йола цІенош. Хоржамаш ду ди тІакхоаччаш укхаза хьалде доладаьд эггара хьалхара нийс этаж йола цІенош.

Норильски кагирхой къахьегам — хІара кирпишка чу, хІара блока чу, руда, кІора, металла, цемента хІара тонна чу ба. Цар шоаш юха ца кхобеш къахьегарах норильски комсомоле байракх хозьяьй Къахьегама ЦІеча Байракха орденца. Боккъала башхача гІулакхашца накъабаьхкар уж дерригача халкъа цІейна. Мехка эггара йоккхагІа йола «Комсомольский» яха рудник хьалъеча брув деттара график дукхха а хьалхагІа кхоачашъеш хьайоагІа С. Серыха геологий комсомольско-кагирхой бригада. ТІехдика болх бу А. Макаровеи Ю. Шариповеи каменщикий бригада.

Къонача норильчанашта хеташдар дика хьааьлар «Промстрой» яхача гІишлошъеча управлене слесара Геннадий Шевелева:

— Са 18 шу да. Со хІанз духхьашха венав хоржамий урна йолча, хІаьта, дог а детталуш, цу чу бюллетень Іочу а тессар аз. Аз кхадж тессар ираза, маьлха, велаш хилара духьа.

Делкъалехьа Новосибирска харжархоех кховзткъен пхийтта процентал тІех болча харжархоша дакъа лаьцадар кхажамаш тувсара юкъе. КПСС ЦК Политбюро член, РСФСР Министрий Совета Председатель Г. И. Воронов Союза Совете хоржача Новосибирски-Октябрьски хоржамий округе эггара хьалхагІа кхадж тессар Зимни Двореца штурм еча дакъа лоацаш хиннача, граждански а Даьй-мехка а тІемай ветерана, 73 шу даьннача Захар Иванович Клабукова. «Со Советски Іаьдал доаккхаш а хиннав, хІаьта шоаш хила мабоагІара болча цун къонгашта сай кхадж а тосс аз», — аьлар цо.

Города 500 гаргга йолча ерригача участкашка харжархой чІоагІа хьинаре хилар белгалдаьд.

...Урай — эггара къонахча сибирски городех цаІ я. Дукха ха йоаццаш а тІехьа къора тайгера моттиг хиннача цига мехкдаьтта корадаьд геологашта. Тайганеи ушалаштеи юкъе гІолла 400 километр йІаьха трубопровод йиллай.

ХІанзарчарел хьалхагІара хоржамаш долаш Урае ерригa а цхьа хоржамий участок мара яцар. ХІанз уж йиъ я: участкай цІераш—«Геологий», «Бурувдеттарий», «Хухьокхарий», — бахаш бола нах фу профессеш йолаш ба хойт. Бюллетенаш тІа — бурув деттача мастера А. Д. Шакшина, СССР мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта - химически промышленноста министра В. С. Федорова, Хантыйка къахьегамхой депутатий Сургутски районни Совета исполкома председатела А. Г. Григорьева цІераш я.

Волгоградски «Красный Октябрь» яхача завода сталеварий, цар гІончий, канавней йоккха группа кхадж тасса яхар мартеновски пишкаш тІара бийсанна йола вахта йисте маьллинге а. Уж кІаьдбеннабар, цхьабакъда, цар бІаргаш хьинаро, шоашта карагІдаьннарех доккхал деш хиларо къегадеш дар. ХІаьта карагІдаьннараш кІезига а дац: завод мехка Іаьржача металлурге предприятешта юкъе эггара хьалхагІа планированеи экономически стимулированеи кердача системага яьннай. Кердача тайпара болх бу берригa а пхи бутт мара баьннабац, хІаьта а долаш да ходаллал дола хувцамаш. Заданел совгІа эзараш тоннаш болати прокати деннад. Металл шиі ханнахьа дІадахьийтад ерригача йиъ эзар потребитела. Хьалха вІалла а боалаш ца хинна пайда баьннаб — 16 миллион сомал тІех, цунах ах миллион — планал совгІа.

Курска машиннаькъа районе хоржамий урнаш тІа бахар бІаь хинна ца Іеш бола Бочароваш — укхаза из эггара дукхагІа нах бола транспортникий династи я. Цу дезала викалаш кхаь революцегІа Советаш чІоагІъеш, уж граждански Сийлахь-боккхача Даьй-мехкеи тІемашка лораеш хиннаб. Бочаровашта юкъе ба инженераш, техникаш, гІулакхера нах. Цхьабакъда, царех дукхагІбараш — лакха квалификацеш йола болхлой ба.

...Новомышаставская яха станица — укхаза хоржамий участке баьхкача юртарча къахьегамхоша дІанийю депутаталла кандидат волча КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместитела Д. С. Полянске, КПСС Краснодарски крайкома хьалхарча секретара Г. С. Золотухина цІераш тІайола бюллетенаш. Кхадж тасса шоай дезалаща а цхьаь а ух «Россия» яхача юртбоахама артела колхозхой. Крае эггара хьалхарчарца КПСС ЦК майски Пленума решенел тІехьагІа цар каранйцар ушалаш йола дукхха а лаьтташ карадерзаделга, царех дуга плантацеш а еш. Хоржамаш ду ди тІакхоачаш мелиоратораша дІаеннай 500 гектар хула участок, хІаьта хІанз хьувкъам кхачаш боагІа керда колхозни дуга система ши эзар гектар хинна ца Іеш а я. Низ бола 300 лаьтта оахка машин я эрз а кІотаргаш а яьнна теІачара тІоадал латта лаьтташ карадерзадеш.

ТАСС-а корр.

АХ ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулча ден сийна хьайбашта дулх тІакхетийтара ах шера план ханал хьалха кхоачашъе декхараш тІайийцадар тха совхоза коллективо.

Ах шера тІакхета деза дулх планах 4700 центнер йолча укх шера 1-гІа июнь хьатІакхоачаш шоаш гІулакх деча хьайбашта 4810 центнер дулх тІакхетийтар совхоза болхлоша. Вешта аьлча ах шерара план пхе бетта 102,5 процент кхоачашъяьй тха коллективо.

Къаьстта дика гІулакх ду шоаш леладеча хьайбашта свинаркас Бурсарова Тамараси скотника Габиев Абдул - Мажитеи

АЛБОГАЧИЕВ.

«Алханчуртский» откормочни совхоза керттера зоотехник.

ЛЕНИНСКИ НОВКЪА — КОММУНИЗМАГА!

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ХОРЖАЧА КХАДЖ ТОССАШ, НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОША КХАДЖ ТЕССАР МАШАРА, ИРАЗА, КОММУНИЗМАНА ТIЕХЬА

АЙДЕННАЧА ХЬИНАРЦА

Пхи сахьат а даьннадацар 12-ча июне Грознерча № 1 йолча микрорайоне хIара квартире радиоприемникаш лекха йолаеннача хана. Цу дийнахьа хиннадецаре, фуд из, наьха сатем хIана боабу сахилалехьа, аьнна хета тарлора. Бакъда, цхьаккха а вацар хIанз цу гIулакха эгIазволаш, хIана аьлча, СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчлуш бар микрорайоне бахараш. КIезига ха йисаяр кхадж тасса болабе, ши-ше хьалха хила безам болаш вар хIаравар.

№ 35 йолча хоржама участка комиссе вIалла а хьежа езанзар харжархой хьабахкарга, ялх сахьат далалехьа вера ткъабх саг. ХIаьта ниййсса ялх сахьат даьлча хьайийлар хоржама участка наIараш.

Эггара хьалха кхадж тасса баьхкарех бар пенсионер Хачатуров, юртбоахама министерства болхло Берсанукаев, электромонтер Волков, кхыбараш.

Дегаш гIоздаьнна ба берригa харжархой. Укх шера къаьстта хьинар айденна тосс цар кхадж, хIана аьлча, царна къаьгта гуш да партеи Советски правительстваи шоай йоккха йоакхо еш хилар.

— Соахка пайда па эцаш улла шаьра моттиг яр хIанз тхо дахар. Массехк бетта хьалдир укхаза пхи этаж йола ялх цIа, пхи бIаь гаргга йолча квартире чубахар укх шера болхлой, хьехархой, лорий, Советски эскаре гIулакх дерий дезал. Гаьнаши зизаши дIадегIа хозаяьй цIеной гонахьеш, хьалъяь яьннай хIанз кхы а керда ши гIишло, хьалъяь йоалаш латт микрорайоне школа, берий беш, универмаг, кхыйола гIишлош. Тхоай иштта йоакхо еш хилча миш-та хургдац тхо партеи советски паччахьалкхени политикана раьза. Оаха геттара мутIахьа а долаш кхадж тосс мехка дикагIболча къонгашта нн. Коневна, Сушкона, Ибрагимовна тIехьа. Тхона хов тха наказаш цар тешшаме кхоачашдергдолга. ЧIоагтIа тоалуш, вай беррига-ча мехкахой дар санна, эргадаргда укх пхе шера микрорайоне бахарий вахар а, — йоахар харжархоша.

890 саг вар 12-ча июне микрорайоне бахарех кхадж тасса безаш. Iуйрийна 10 сахьат даьлча 550 саго тессабар кхадж, хIаьта сайрийна бархI сахьат даьлча кхадж тассанза висар 15 саг мара вацар. Хоржамаш дара сахьат совгIа ха йисалле а массане тесса баьлар кхадж

Амир ПЛИЕВ.

ДЕГАШ ГIОЗДАЬННА

12-ча июне Iуйрийна ялхлагIчох ах сахьат даьнна ха. Старопромысловски районера № 7 йолча хоржамий участке ши-ший моттиг хьалаьлаца Iеш ба Лазарев Алексей Федорович керте латтача хоржамий комиссе членаш. Комиссе хIара члена хьалхашка латт доккха яздаь шишинаькхоккха алап тIа а долаш дошечкаш. Гаьнна дIахозаш локхаш ашараш я, агитпункте дIачудIавоалача хьалтеха доал «Марша доагIалда шо» яха дешаш тIадола плакат.

Итт минут яьлча ялх сахьат доалача хана массе оагIонгахьара хьатIаaха болабелар харжархой. Эггара хьалха вай Даьхен дикагIболча къонгашта тIехьа кхадж тассара бюллетенаш дIайийцар 99 шу долча пенсионера Пожидаев Александр Георгиевича. Ше бюллетенаш урне Iочутовсалехьа цо аьлар: «денгара денга хозлуш, чIоагIлуш, зиза тохаш йоагIа вай хьамсара Даьхе. Цуй керттера бахьан да вай мехка даха дуккха къамаш цхьа дезал санна даха а дахаш коммунистически хьисапе къахьегаш хилар. Мелла воккха хиннавале а пенсионер вале а общественни вахара юстара латта магац советски сага. 1957-ча шера денз 1959-ча шерага кхаччалца новкъостий суда председатель хиннав со, хIаьта цул тIехьагIа пхе шера жилищни комиссе председатель хиннав. ХIанз со ва халкъа дружинник. Аз кхадж тосс вай Даьхен дикагIболча къонгий сийна, дунен халкъашта юкъера доттагIал чIоагIдалийтара тIехьа, шо могаш маьрша хилар а ловш».

Массанена доккха цIей дар 12 июнь. Массане дегаш гIоздаьнна дар, къаьстта 18 шу а диза цу дийнахьа эггара хьалха кхадж тасса безачар. Духхьашха кхадж тессар цу дийнахьа нн. Маслий Евгенеи Шахтамирова Зураси.

— Тахан къаьстта чIоагIа дегаш гIоздаьнна да тха, — аьлар цу шинне а, — 18 шу а диза халкъа дикагIбола къонгаш СССР-а Лакхехьарча Совете хоржача тхоаш дакъа лоацаш хиларах.

Ийс сахьат доалача хана харжархоех 60 процент наха кхадж тессабар.

Дика кийчо яь болх дIаболабаьбар цу районерча № 4 йолча участкерча хоржамий комиссе. Царна новкъостал деш бар «Старогрознефть» НПУ бурувдеттача контора общественникаш. Дийнахьа шийтта сахьат дсалаш цу участкера 80 процент харжархой кхадж тесса баьннабар. Харжархошта 11 сахьат даьлча концерт делар художественни самодеятельноста коллектива. ХIара сахьат массаза дала керд-керда концерташ хьокхар.

Хоза кийчъяь яр № 55 йолча школера № 2 йола участок, комисси ягIача истолаш тIа зизай букеташ латт. Цига дежурить деш ба пионераш. ХIара харжархочо бюллетенаш Iочутовсача хана цун сийдеш нийсса дIаотт урна юхе латта пионераш. Цига эггара хьалха кхадж тессача «Грознефтеразведка» треста шофера аьлар: «Аз кхадж тосс дунен тIа машар хилийтара, вай къона тIехье даим ираз долаш яхийтара». Шийтта сахьат даьлча школа дешархой художественни самодеятельноста концерт делар харжархошта.

Б. МАГОМЕДОВ.

Дика дIададладир хоржамаш Гудермесерча машиннаькъахой культура ЦIагIарча хоржама участке. Кхыметтел агитпункта наIараш хьаеллалехьа итташ харжархой баьхкабар шоаш кандидаталла оттабьраш СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла харжара.

...Партеи Советски правительстваи цахаддаш цар йоакхо еш хиларах хIара ди, хIара бутт массаза боал тоалу Гудермеса къахьегамхой вахар.

Шоай йоакхо яра дикача къахьегамца жоп лу Гудермеса района къахьегамхоша. Цар хIанзе а кхоачашъяьй ах шера дукхагIйола производственни планаш.

Делкъа ха хилалехьа 80—85 процент харжархой кхадж тесса баьлар хоржама участке, хIаьта сайрийна ийс сахьат даьлча чакхдаьлар хоржамаш кхадж тассанза саг ца вусаш.

Сурта тIа: (аьттехьара аьрдехьа): Гудермесерча машиннаькъахой культура ЦIагIарча агитпункте кхадж тоссаш ба машиннаькъа дежурни вола Я. Е. Бубликови цун сесаг Нина Ивановнаи, депо болхло В. П. Захарови.

Н. Нобиашвили сурт.

Сий долчарна тIехьа

Цхьа ший тайпара хоза денадар из ахкан — 12 июна — ди Наьсарен районе. Са белгало яьннай аьнна хетача хана доладир наьсархоша из цIей дездe. СССР Лакхехьарча Совете — советски парламенте шоай дикагIбола къонгаш, мехкарий хоржаш да халкъ. Района массайолча агитпункташка (уж ерригаш а 21 я) вIаштIехьдаьккхадар къахьегамхоша кхадж тессачул тIехьагIа сакъердаме салоIаргдола хьалаш — хьахозаш яр музыка, доахаш дар иллеш, иштта кхы а. Чура а арахьара а хозача плакатащца, лозунгашца кийчъяьяр агитпункташ, хоржамий участкаш.

ЗагтIе делаш за кхадж тасса баьхкача даьшта-ноаношта тIехьа даьхка бераш. Тахан хьежача хозача малхо, дай-ноаной елаеннача юхьмараша дегаш гIоздаьхад цар.

Iуйрийна ялх сахьат даларах хоам бу радиос. Цхьатарра хьаел харжархой чуэца кийча йолча хоржамий участкай наIараш. Къаьна а къона а — кхадж тасса боккъо йолаш мел вар—кхадж тоссаш ва СССР Лакхехьарча Совета Къаман Совете хоржача Иван Степановичa Коневнеи Хадзиев Ахьмада Микаилаи, СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете хоржача Барахоева Элбазкъий Лемкайна тIехьа.

..Iуйрийна ялх сахьат. БурокIале. Эггара хьалха урнана хьатIавоагIа къаьна коммунист, «Назрановский» совхоза директора заместитель нов. Гагиев Мухтар.

—Со тахан эггара хьалха кхадж тоссаш вац. Цхьабакъда, селла дог гIоздаьнна — КПСС XXIII-ча съезда решенеш ейзачул тIехьагIа мара хиннавац со цIаккха а. Аз кхадж тосс халкъашта юкъерча вошалле, доттагIала тIехьа.

Дика дагайоагIа 1885-ча шера ваьча нов. Могушковна паччахьа зама. Къизача, саг ваха йиш йоацача хьалашка дар бIарччача халкъий хьал. ХIаьта овлангара денз хийцар из вахар Советски Iаьдало—массанена а цхьатарра бокъо елар деша, къахьега, салаIа. Ираз долаш, пар-гIата даха хайшар Советски Союзе мел даха адамаш, — яхаш дувц 81 шу долча къоаначо нов. Могушкова. —Аз кхадж тосс вай ираз дола тIехье масса а хана ираз долаш хилийтара тIехьа.

Дошалкъий-Юртарча хоржамий участке цхьатарра урнана хьатIабоагIа 83 шу даьнна къоано, пенсионер Азиев МаIаси эггара хьалха кхадж тоссаш вола дешархо Берсункиев Махьмади. Безамца бIарахьеж гулбеннараш цу шин сага. Мел Iазап бIаргадайнад къаьнача МаIасийна, хIаьта Махьмала вахар кхыча тайпара да — социализм хьал а яь советски халкъ коммунизмага додача хана вах из. Урна хьалхашка юхасоц шаккхе а. — Хьо мо болчар вахар ираз долаш да, со хьог шох. Шо коммунизме дахаргда, цхьабакъда, цIаккха а диц ма делаш ер Iаьдал оттадаь шоай дай, шоай мехка сий лакха лоаттаде дезилга,— йоах МаIасас.

ЧIоагIа барт тайна, дог гIоздаьнна болаш, массане а кхадж тессар йоккхача Наьсарен районе. ХIаьта лоамашка улдача, ОльгатIа, иштта БурокIала, Пхьилекъонгий - Юрта, Альтий-Юрта, Наьсар - Керте делкъа ха а хилалехьа кхадж тесса баьннабар. Дийнахьа диъ сахьат даьлча района массайола хоржамий участкаш шоай болх баь яьннаяр. Цхьабакъда, Наьсарен района къахьегамхой бийса кIоаргъяллалца сакъердаш бар.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

КОЛХОЗХОЙ РАЬЗА БА

12-гIа июнь. Iуйрийна ялх сахьат даьлча хоржама комиссе председатела нов. Семен Ивановича Василькова хьакхайкадир хоржамаш долалу ха хьатIакхаьчалга. «Щеча Эскара» цIерахча колхозерча хоржама участке хьалхарчарца хьачубовл кхаь ноахалий викалаш — пенсионер И. Одинцов, колхоза шурий-товарни ферма доярка Н. Ефимчук, кооперативни техникума студентка В. Шерстобитова. Цар кхаьнне а бе доахк кхаь бесса дола кхоккха каьхат. СССР Лакхехьарча Совете И. С. Конева, Л. Э. Барахоевайна, Э. Бибулатова тIехьа кхадж тоссаш бар цу дийнахьа. Дегаш гIоздаьнна болча кхаь ноахалий викалаша гулбеннарий деза цIей — хоржамаш ду ди даькъала дийцар.

Iуррехье а баьхкаб хоржама участке колхоза шурий - товарни ферма доахан леладеш бола ГалиматовгIар Iаддарахьман, Фатима, Хади. — Тхо дика кхеташ да хьалхашка латтача декхарех. Цудухьа, тахан — хоржамаш деча дийнахьа — оаха дош лу кхы а дикагIа къахьега, доаханна IуналдикагIа де. ДоагIаш сий ду Сунженски районе Щеча Эскара цIерахча артела колхозхой. Паччахьалкхенга шура, дулх, фуаш доххара ах шера а тха доххара шера а план кхоачашъяьй колхозхоша.

Иштта барт тайна, Iымерза, берригаш раьза болаш кхадж тессар цу дийнахьа Сунженски района беррига-ча къахьегамхоша.

А. СОЛТАМУРАДОВ.

Хоржамаш дика чакхдаьлар

Байракхашца, плакаташца кийчъяь яр Лакхехьара Совет хоржача дийнахьа Грознерча Октябрьски района № 8 йола хоржамий участок.

Коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта тIехьа кхадж тассарца шоаш Коммунистически парте политикана раьза болга хьахьекхар цу участкерча харжархоша.

Нохч-ГIалгIай пединститута здане чу яр хоржамий участок. Районерча 40 хоржамий участкех эггара йоккхагIа яр из.

Участкови комиссе хоржама участка болх хьалхxе дика вIаштIехьбаьккха хилар белгалдаьлар хоржамаш дIалолалушше. 12 июне Iуйрийна 6 сахьат даьлча хоржама участка цIа хьалдизар тайп-тайпарча профессехи къамахи болча маIача нахеи кхалнахеи.

Массанел хьалхагIа бюллетень хьа а ийца кхадж тессар Грозхозторга болхлочо Гуро Трофим Григорьевича, цунна тIеххьа тессар цIен-нана Белим Екатерина Ивановна яр. Делкъа ха хиллалца цахаддаш чуухар укхаза нах. Делкъел тIехьагIа 2 сахьати 30 минути йоалаш цу хоржамий участке кхадж тасса дIаязваь хиннача 2100 сагах кхадж ца тоссаш 55 саг мара висавацар. Доккха цIей деадеча дийнахьа санна дегаш гIоздаьнна, белабенна, хоза цIена барзкъа тIадийха кийчбенна бар укхаза кхадж тасса баьхка харжархой. Сарралца локхаш музыка яр участке, хьокхаш кино дар, салоIача цIагIа даима нах бар керда газеташи журналаши дешаш, шахматех, шашкех ловзаш, кхийттача бовзача нахаца къамаьлаш деш.

Делкъел тIехьагIа 3 сахьат даьлча шоай граждански декхар кхоачащдаь баьлар № 8 йолча участка харжархой.

С. СУЛТАНОВ.

ХАЛКЪ ИРАЗ ДОЛАШ ХИЛИЙТАР ДУХЬА

Хоржама участок хьаелла тоъал ха йисаяр цун наIарашка нах гулбеннача хана. Царна юкъе бар кховзткъа-деъткъа шерал тIехбаьннараш а, хIаьта дукха ха йоаццаш барайтта шу мара ца доалаш эггара хьалха кхадж тасса баьхкараш а. Из сурт дар самардийнахьа В. И. Ленина цIерахча культура ЦIагIа хиннача заводской района № 1 йолча хоржама участке Iуйрийна ялх сахьат далалехьа го йиш йолаш.

1957 саг вар укхаза кхадж тасса безаш. Царех 1500 гаргга харжархо дийнахьа шийтта сахьат даьннача хана шоай декхар кхоачашдаь ваьнавар. Эггара хьалха бюллетень Iочутессар Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператор хиннача 1895-ча шера яьча Одинцова Валентина Николаевнас. Ше бюллетень Iочутоссаш цо аьлар: «Новкъостий! Ираз долаш да вай Советски Союзе дахаш хиларца. Вай мохк масса а мехкел демократичнегIа ба. Цудухьа вайх хIаравар дог тийша ва кхоане ираз долаш хургхиларах. Доккха цIей да таханардар — СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш ду ди. Аз дег тIара даькъала дувц шо таханарча денца!»

Дегаш гIоздаьнна ба шоай вахаре эггара хьалха кхадж тоссараш а. Царех ба № 11 йолча профессионально - технически училища дешархой Марунов Анатолий, Андронова Анна, № 9 йолча профессионально-технически училища дешархо Зубков Алексей, кхыбараш.

ТIехь - тIехьагIа дукхагIа хул нах хоржама участке. Массава а велаш, дог гIоздаьнна хиларо хьахьокхар мел раьза болаш ухар уж СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш де. Сайрийна пхи сахьат доаллаш харжархоех 98 процент, шоай декхар кхоачашдаь баьннабар.

Ц. АЗИЕВА.

МЕХКДАЬТТАХОША КХАДЖ ТОСС

Лакхара социалистически декхараш толамца кхоачашдарах хоам бир МалгIабика района дукхача преднриятей, колхоза, совхозий коллективаша Лакхехьарча Совете хоржамаш деча дийнахьа. Иштта, «Ингушский» яхача совхоза коллективо кхоачашйир паччахьалкхенна продукташ дIаялара ах шера задани: дулх — 105 процент, шура—100 процент, фуаш—144 процент. Кхоачашйир ах шера план «Алханчуртский» совхозои «Кавказ» яхача колхозои. Дика хьокхамаш даьхад № 1 йолча бурув деттача контора коллектива а.

Iуйрийна ялх сахьат даьннача хана массайолча хоржамий участкаша дIаболабир шоай болх. Бакъда, дуккха хьалхагIа гулбеннабар цига нах.

Кердача Реданте хоржамий участке дуккха хьалхагIа хьабаьхкар боккхий нах Льянов Элбердий Хьасан, Хамхоев Къахьарма ГIалиха. Эггара хьалха кхадж тоссаш бола кагирхой гонахьа а болаш цхьацца дувцаш баьгIар уж, шоай хана дукха бIаргадайна къоаной. Массарел хьалха ше кхадж тоссаш Г. К. Хамхоева дийцар Советски Iаьдало массаболча наха еннача йоккхача бокъонех лаьца. Цо аьлар: «Тахан вай дикагIболча наха тIехьа кхадж тосс вай. Вай из тосс вахар кхы а ираз долашагIа хилийтара тIехьа, сийрда кхоане — коммунизм сихагIа хьатIакхачийтар духьа».

№ 1 йолча хоржамий участке эггара хьалха тессар кхадж Социалистически Къахьегама Турпал волча бурув деттача мастера нов. А. И. Левшинеи № 6 йолча школе дийша йистевоалача В. Козловеи. ТIакхача хала йолча моттиге участок улле а, сайрийна диъ сахьат даьннача хана участка беррига харжархой кхадж тесса баьлар укхаза.

Хоржамаш йистедаларах хьалхара хоам хилар Чкалова цIерахча юртара, кIезига тIехьагIа хилар уж хоамаш Кердача Редантера, Йоккхачеи ЗIамигачеи Ачалкхера. ХIаьта сайрийна ворхI сахьат даьлча районера беррига харжархой шоай граждански декхар кхоачашдаь баьлар.

А. ГАДАБОРШЕВ.

ТIЕХЬЕНАШТА ДИЦЛУРГДОАЦАШ...

ИСТОРЕИ КУЛЬТУРАИ ПАМЯТНИКАШ ЛОРАДЕЧА ЕРРИГРОССИЙСКИ ОБЩЕСТВА УЧРЕДИТЕЛЬНИ СЪЕЗДО СОВЕТСКИ РОССЕ ЕРРИГАЧА ОБЩЕСТВЕННОСТАГА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

Российски Федераце массе миIнгера Москве гулденнад тхо общественноста кердача а лоархIамерча а болама юхь дIайолаяр духьа, истореи культураи памятникаш лоралу Ерригроссийски общество вIашагIйоллаш хилар дIакхайкаде.

Памятникаш — из халкъа сийле я. Царех йоахк халкъа идеалаш, цуи традицеш, цар малха лоаттаю гIорбаьннача вай дай-мехкахой цIераш. Памятникаша куц доаккх лаьттан, цар хьахьокх хьамсарча мехкацара вай безам, вай исторе дIаьхел, Российски Федераце культура йозал.

Дукха событеш хиннай вай Дай-мехка исторе чухь, Россе халкъаша сийлахьа оагIонаш дукха язъяьй дай-мехкеи дунени цивилизаце историна юкъе. Цхьабакъда, дунен чу яц дуненна революционни эргалонаш еча вай мехка карагIдаьннарех дувцаш йолча, сийлахьча оагIонел къаьггагIа а йолаш оагIонаш.

Духхьал укх деношка, Советски Iаьдал даьнна шовзткъе итт шуи В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз бIаь шуи диза гаргакхаьчача хана, къаьстта чIоагIача низаца холу вайна Россерча революционни болама исторе памятникаш воашта мел деза да.

Халкъо массаза а лелабергба «ХIара кхертIо-на Ленин вовзаш» йолча, дег чу йижача моттигашцара ший безам. Массаза а ший дагахьа лоаттаергда цо 1917 шера октябрьски деношка Петрограде Зимни Двореца штурм яьчеи граждански тIема фронташка Советски Iаьдал лорадьчеи турпалий сийлахьа гIулакхаш. Дунен халкъашта дицлургдац Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка лирача къовсаме фашизм эшаьча Советски Мехка карагIдаьнна деналера гIулакх. Историна юкъегIоргда коммунизм хьалъерий маьрша вахар хьахьокхаш дола хIанзара вай памятникаш а.

Халкъа карагIдаьнна деналера — патриотически, революционни, къахьегама, тIема гIулакхаш чулаьцад памятникаша. Памятникашца хьахьекхай халкъа художественни гений. Цар дакъа лоац сийлахь-йоккхача традице эстафете, ноахалгара ноахалга кхухь цар уж. Царех боалл кхетам луш бола боккха низ.

Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени боккха лоархIам бу культура тIехьален, цу даькъе истореи культураи памятникаш лорадара гIулакха а. Советски Iаьдал даьннача хьалхарча шерий халача хьалашка памятникаш лораделга вIаштIехьдаккха аьппа Ленина еннача указанеша новкъостал дир Россе сийлахь-йоккхий исторически художественнии ценносташ лорае а уж революцега оттае а.

Дай-мехка тIом лаьттача шерашка фашистски варвараша дохадир вай лаьттара 2 эзар совгIа зданеши гIирсаши — архитектураи истореи памятникаш. Советски халкъо Iалаьмате чIоагIа къахьийгар дохадаьраш юхаметтаотталеш. Вайх хIаране дега дика хет Москвани Подмосковьяни, Ленинграда, Новгорода, Пскова, Смоленска, дуккхача кхыча городий къаьначеи дезачеи памятникаша юха а советски лаьтта хоздеш, юха а уж Даьхен культурни фонда чу дахка.

Сийлахь-боккха коммунистически гIирс хьалбеш йоаллача Советски паччахьалкхено средствиш а леха, укх тIеххьарча шерашка къаьнара гIоръяьнна йоккхий ансамблеши шоай тайпара памятникаши юхаметтаотталеш а царна реставраци еш а Iалаьмате доккхий балхаш даьд Владимире, Ростове, Ярославске, Астрахане, Рязане, Казане, Горьке, Суздале, Дербенте. Дикка балхаш даьд историко-революционни памятникаши тIем тIа яьккхача сийлен памятникаши тоадеш.

Доккха баркал оал дерригача халкъа юкъарча цу къаьстта дикача гIулакха юкъе шоай низаш, талант, син дакъийг дихьача наха — Iилмахоштеи культура деятелаштеи, специалисташта-реставраторашта а болхлошта а, краеведашта-общественникаштеи памятникаш лорадеча паччахьалкхен органий болхлоштеи.

Дукха да вай хIанзчул тIехьагIа де дезараш, кIезига дац вай мехка хIанз а йоакхо йоацаш латта истореи культураи памятцикаш. Къаьстта чIоагIа дагадоахк тхона йоккхийча городашта гаьна, юрташка латта памятникаш. Теркал ца деш Iе йиш яц вай тесса дита латта памятникаши Дай-мохк паргIатеи ший мукъахи хилийтар духьа шоай вахар дIаденна турпалаш чубада вежарий кашмаши. Даьхе лораяьраш массаза а маьлха лоаттабар — из да дIаяхача а хьатIахургйолча а тIехьенашта хьалхашкара вай деза декхар.

Вай Даьхен истореи культураи деррига памятникаш хьокхамерча хьал тIа доаладара хIанзчул тIехьагIа бе безаш Iалаьмате дукха болх ба.

Истореи культураи памятникаш лорадеча, Iомадеча, царна пропаганда еча дукха нах юкъеозар духьа КПСС ЦК-аси РСФСР Министрий Советои соцам баьб истореи культураи памятникаш лорадлу Ерригроссийски общество вIашагIйолла аьнна.

Тхо, истореи культураи памятникаш лорадеча Ерригроссийски общества учредительни съезда делегаташ, бIайха тIахьехам а беш кхайк:

— шуга, болхлой — кхалнах а маIа нах а, колхозхой кхалнах а маIа нах а, советски интеллигенци;

— шуга, культураи халкъа образованеи деятелаш, Iилмахойи писателаши, композитораш а артисташ а;

— шуга, клубайи культура цIенойи, библиотекай а музеяй а болхлой;

— шуга, тха сийлахьа советски кагирхой, шуга, комсомольцаш, пионераш, красни следопыташ;

— шуга, Советски Герзашцарча Низай тIемахой;

— шуга, тIемеи къахьегамеи ветеранаш;

— шуга, историкаш, археологаш, энтузиасташ-краеведаш.

Оаха тIахьех шо памятникаш лорадарей тоадареи гIулакха юкъедахкара, цар новкъосталах советски нах, къаьстта а кагирхой, вай парте, вай халкъа сийлахьча революционни, боевой, къахьегама традицешца хьалхxебара!

Цхьаккха а сийлахь-доккха хIама дита йиш яц вай Дай-мехка историна юкъе доацаш! Вай декхарийла да халкъа доадахье. вай памятникаш Iалашде, бIаьшеренаша доаха са лораде, тишъланза йола халкъа летопись чIоагIагIа дувргйолаш е.

ЦIаккха а йоархI ма яйла вай Даьхен сий даьккхарий сийна дегIача памятникашта тIадодача халкъа наьна такилга тIа!

Деза новкъостий! Тха общества членалла хьачудувла, цун гIулакхашка хьинаре дакъа лаца, новкъостал де коммунистически культура хьалъяра даькъе Советски Союза коммунистически парте хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдара!

Истореи культураи памятникаш лорадеча Ерригроссийски общества учредительни съезд.

Москва, 1966 шера 9 июнь.

ЛАЬРХХІА ДЕ ДЕЗА ГІУЛАКХ

КПСС ЦК постановленега хьажжа чакхбаьккхаб Шелковской района партийни организаце къонача коммунистий политически кхетам лакхбара болх, хІаьта парте мугІарашка хьаийбаьраш производстве хьалха латтарех дикагІбараш ба. Хьалха иштта цІенхаштта теркам тІабахийтацар тха партийни организаце парте мугІарашка дикагІбараш мара хьа ца ийбара, хІанз парте водар боккъонца парте гІулакх дукха дезаш а цхьаккха дича а цун наькъа тІара варгвоацаш а ше хилар гІулаккхашца хьахьокхаш хила веза. Цхьа бхьан дика къахьегаш а дисциплина во йоацаш а хилча кхоачам болаш дац парте водар. Из хила веза вай вахара нормашца тарлуш доацачунца машар боацаш, вай парте советски халкъа хьалхашка отталаь декхараш довзаш, уж кхоачашдеча шийгара доагІа дакъа лоацаш.

Цу хьакъе парте дІадехараш кхоачашдара цІенхаштта уйла тІа а йохийташ баьб тха КПСС райкома парте мугІарашка нах хьаийбеш бу болх.

Укх шера 38 саг хьаийцав тха райкомо КПСС члений кандидаталла. Царех 10 болхло ва, 15 колхозхо, 13 саг специалисташи гІулакхера нахи ба. Белгалдаккха деза парте члений кандидаталла дІаийбаьрех дукхагІбараш колхозхойи болхлойи хилар. Уж производстве хьалхалатта механизатораш, хьайбаш леладераш, мугІарера болхлой ба. Парте члений кандидаталла хьаийцарех цхьаккха вац шоай боахаме дика къахьегарца хьоккхам ца телаш, юкъара - политически вахаре шийгара доагІа дакъа ца лоацаш, производстверча кхоачамбоацарашца тІагІертта къовсам ца лоаттабеш, е хІанз а тІехьа леладеш нийслуш дола тІехьадиса хІамаш могийташ.

Иштта ва дукха ха йоаццаш парте члений кандидаталла хьаийца «Червленский» колхоза воккхагІа вола жаІу А. Улубиев. ХІара 100 жийна тІехьа 120 Іаьхар хьахиннаб цун отаре, хІаьта цхьаккха Іаьхар а цхьаккха жий а дІакъастийтабац цо.

Цул совгІа общественни болх бе а кхоаву нов. Улубиев. Ший бригаде даим агитатора декхар кхоачашдеш хул из. «Са сай цхьанне низ дІакхоачаргбацар Іоахарийи жерчи, цхьаккха дІа ца къастийташ лораде, йоах жа Іуно. — Тха ерригача бригадо тІагІертта къахьийгад парте съезда решенеш кхоачашъеча дакъа лаца гІерташ, цудухьа дика ка яьннай тха». Бакъда, жа Іуно хьоахадац парте съезда решенеш бригада членашка дІайовзийташ, дикагІа къахьегар дукха яхь йоаржаеча ше хьалха латташ хилар.

Белгалдаккха деза нов. Улубиев бригаде къахьегама дисциплина телхаеши ший декхар дІзза кхоачаш ца деши бараш боацаш хилар. Бригада коллектив иштта хьалкхеяр нов. Улубиева заслуга йолаш да.

Иштта дика къахьегаш а юкъарча вахаре дизза дакъа лоацаш а ва хІанз парте членалла кандидат вола «Червленский» колхоза жаІу И. У. Уразбаев, парте членалла кандидаташ «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза плотник Л. Блинков, цу колхозера тракторист В. Богданов, кхыбараш.

Белгалдаккха деза парте мугІарашка нах хьаийбара гІулакх, колхозашта гІишлош хьалъеча юкъарча организаце, «Червленский» колхозе, № 505 йолча наькъа участке а кхыча а юххьанцарча партийни организацешка дика дІахьош хилар. Укхаза парте члений кандидаталла хьаийбаьрех 80—85 процент нах производстве болх беш бола колхозхойи болхлойи ба.

Ала дезаш да лакхе белгалъяьхача юххьанцарча партийни организацеша парте мугІарашка нах хьаийбара гІулакх доагІача беса дІадахьара чІоагІа йоакхо еш хилар. Парте члений кандидаталла дІаэцачо производственни болх дика беш хиларах кхоачамбаь Іац партийни организацей секретараш цар масса оагІорахьара дика кийчву из, кхоачамхиллал лакхбу цун идейно - политически боарам, юкъарча балха юкъеоз.

Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш а дувлийт партийни организацеша парте мугІарашка нах хьаийбеш беча балха тІа. ХІанз а тІехьа йолаш я районе парте мугІарашка дукхагІа нах хьаийбе гІерташ, уж лерттІа хьа ца хоржаш йола партийни организацеш. Цудухьа боагІача тайпара кийчбаь хилац парте мугІарашка хьаийберех цхьабараш. Из доккха гІалат да. Масала, Шелковской юртбоахама техникума партийни организаце КПСС членалла дІаийцар КПСС-а чура а арахьара а политика йовзаш воаца студент Ахмедов, цул совгІа ледара ховра цуна КПСС Устава керттера положенеш, хІаьта дика дешаш а общественно - политически вахаре дакъа лоацаш а вацар из. Из бахьан долаш КПСС райкома бюрос КПСС-а членалла нов. Ахмедов хьаэцилга могаданвар. Цу тайпара моттигаш кхы а нийсъеннай.

Иштта белгалдаккха дезаш да цхьайолча партийни организацеша къонача коммунисташцей парте членалла кандидаташцей кІезига болх беш хилар. Масала, стаж чакхйоалача хана, мара болх бе болабац кандидаташца, кІезига тел царна партийни порученеш, партийни дешара юкъеозац. ЙоагІаш йола йоакхо яц цар идейно - политически боарам лакхбара а. ДІахо йолача хана кхы хилийта йиш яц цу тайпара кхоачамбоацараш.

Парте дІадеххача бесса дІаоттаде деза ерригача партийни организацешка цун мугІарашка нах хьаийбара гІулакх. Из тоаде, эшшаш дола, новкъостал дергда парторганизацешта КПСС райкомо.

Н. ПЛОТНИКОВ,
КПСС Шелковской райкома орг отдела заведующи.

ЭСТОНСКИ ССР. Республике йоккха терко ю минеральни удобренеш хьаелга алсамдаккхара. КПСС XXIII съезда Директиваша белгалдеш да Кохтла-Ярвера азотнотукови завод хьалъяь йоаккхилга. Цо хІара шера итташ эзараш тоннаш гранулированни карбамид арахецаргья. ХІанз чуийнна хьалъеш латт из завод. Хьалъеш латт производственни корпусаш, монтаж еш латт оборудованена.

Сурта тІа: Кохтла-Ярве хьалъеш латта азотнотукови завод.

ТАСС фотохроника.

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМ

ФУ ХА ДЕЗА ХЬАЙБАЙ ЛАЗАРЕХ

Шаьккха а диц ца долийташ дагакхаба деза, хьайбашта хулаш дола лазараш цар экономически зенаш деш хиларах хинна ца Іеш, нахага доалаш хиларах а уж чІоагІа кхераме хилар а. Хьайбашта хула, масала, ящур, бруцелез, туберкулез, сибирски язва, бешенство, ценуроз, лейкозы, финоз, дукха кхыдараш санна дола лазараш сага чІоагІа кхераме да. Баха нах чІоагІа дІакхетабе беза ящур яха лазар къаьстта хиларах.

Хьайбашта ящур яха лазар да хІанз вайна гонахьарча цхьайолча областашкеи краяшкеи (Краснодар, Ставрополь, Ростов, Волгоград, Астрахань, Даг. АССР). Из тайпа кхераме лазар вай республика доазонел чухьа ца далийтара оарцагІъяха еза официальни органаш яьха ца Іеш, вай республика шерра общественность а.

Ящур — эггара кхерамегІеи сихха дІа-юха даржаши долча дІа-юха дувлача лазарех цаІ. Из кхераме да массе тайпа хьайбашка из дІадоалаш хиларах—доаханга, жега хьакхарчашка, кхы тайпа шолгоара бІаргаш долча хьайбашка. Нах а хул цунах цамогаш.

Нагахьа санна сихха оарцагІа а даьнна де дезар ца дича, районерча дукхача боахамашка, кхыметтел республике гІолла а дІадаржа тарлу из.

Ящуро доккха экономически зе ду къаьст-къаьстача боахамашта даь ца Іеш, иштта берригача халкъа боахама а.

Цу лазарах цамогаш долчеи из текхачеи хьайбай продуктивность чІоагІа лохлу, фунеи боахамаи пайдана доацача доал уж. Ящур яха лазар текхача Іатто хІара шера хьа ца луш ют 300 литрагара 500 литрага кхаччалца йола шура; цамогар кхийта хьайбаш сихха тишдала долалу, цар Іодаь Іаьсий довш дукха моттигаш нийслу.

ЧІоагІа са долаш йолча вирусо хьоаду лазар.

Ящур яха лазар эггара дукхагІа доаржадераш цамогаш хинна хьайбаш да, шодашца, шурийца, чишаца, кхоца Іалаьмате дукха вирусаш ара а ухийташ.

Ящур яха лазар унахцІенача хьайбашка доал цу лазарах цамогаш долчеи из текхачеи хьайбашца латташ хилча, хІаьта иштта доакъарашка, хига, кІалхьарцарга, царна гІулакх деш лелаеча хІаманька гІолла. Цамогаш долча хьайбай дулхах, шурех, кхыйолча продуктех а доал.

Клинически (гучахьара) белгалонаш хилале хьалхагІа хьагуча ца доалаш 2—7 ди а кхы дукхагІа а ха йоаккх лазаро. Лазар кхийттача хьайбай даара чам бов, маьлхара хул, шодаш геттара дукха Іоух, нух хьокхадеш хилац, шура кІезигъю, температура 40,5—41,5 градусага кхоачаш лакхлу. Дукха ха ялалехьа бага, метта тІа, мерий чу, долаш тІа ахкаргаш доал. ШоллагІча - кхоалагІча дийнахьа уж ахкаргаш лийлха а лийлхе, човнаш хул. ДукхагІча хана ужжамо човнаш хул шамар тІеи баргашта юкъеи.

Женеи гаьзараштеи ящур яха лазар кхетара белгало я уж лерашха хилар. Наха лазар хьадоал цамогаш долча доахангара яьккха бийда шура мелча, шурий продукташ ийъача, цамогаш долча хьайбаех дІахьекхавелча а шодаши кхыйола царех хьаьнна хІамаши хьекхаеннача предметашка гІолла а.

Наха ящур яха лазар хилара белгалонаш — лакха температура, баге йокъаялар, бордаш, долаш, басилгаш цІийялар. ТІехьагІа тІадоал ахкаргаш, тІаккха уж лийлха а лийлхе, човнаш хул, корта, маьженаш лаз, корта бІогора ух, чен хул, Іетто дог ух, геттара гІоарал дай, Іалаьмате дукха шодаш ухаш хул. Иштта хьайбашта меттел, наха а кхераме лазар да ящур яхар, цулухьа цунах хьайбаши нахи лорабара а из ца даржийтара а ветеринарно-санитарни гІулакхий комплекс боккъонца кхоачашъе еза.

Эггара хьалха массе тайпа бувзамаш хоададе деза ящур яха лазар чуденнача боахамашцареи нах бахача пунктащареи. Хьайбай ферме ахийта мегаргбац цига болх беш болца нах, деннеи бийсаннеи цахаддаш дежурство а делаергйолаш посташ оттае еза ящур яха лазар кхийттача зонера доагІача наькъашка шлагбаумаши дезобарьераши а оттаяь

Даим цІена лелае еза хьайбаш чудоахкаду помещенеш, хан-ханнахьа профилактически дизенфекцеш а еш.

Къаьстта чІоагІа дагакхаба деза, тІахьожам боацаш йолча рынкашеи цига хьайбашта а цар продукташта а йохкар-эцар дарои хьайбашта а наха а лазараш доаржаде мегаш хилар. Дохкар-эцар дара бокъонаш телхаярашца лоаттабу къовсам аьттув болаш хургба, нагахьа санна цу къовсама юкъе дакъа лоацаш шерра общественность хуле.

Советски ветеринарнии медицински Іилмахоша а практически болхлоша а боккха болх чакхбаьккхаб сибирски язвана духьалара эффективни вакцинаш тохкаши практикана юкъехьоши, хІаьта из бахьан долаш геттара кІезигьяй нахаи хьайбаштеи хула сибирски язва.

Планах ветеринарно - санитарни мероприятеш чакхъяхар бахьан долаш вай республике сибирски язва хилац юкъарча хьайбашта, цхьабакъда, наьха шоай доалахьарча доаханна юкъ-юкъе сибирски язва хулаш моттигаш хІанз а нийслу. Из хул ветеринарно-санитарни бокъонаш телхаеш а кхоачаш ца еш а хиларах.

Соахка Грозне а МалгІабика районе а моттигаш нисъелар, сибирски язва хинна хьайбаш доадаьи ветеринарно-санитарни экспертиза йоацаш цар дулх диа нах цамогаш хиннеи. Ветеринарнии медицински службаш сихха оарцагІъялар бахьан долаш нах кІалхарбаьхар, хІаьта дулх дІадаьккхар.

Из ца хила тарлуш дар, нагахьа санна цу хьайбай даьша шоай доахан ханнахьа ветеринарни служба йолча а доаладаь цу лазара духьалара маьхий тохийта хиннадаларе. Цудухьа къаьстта лоархІаме да, шоай доалахьа доахан долаш бола нах хьайбашта маьхий тохийтанза дарг ца хиларахи ветеринарни мероприятеш чакхъяха езаш хиларахи дІакхетабар.

Сибирски язваца къовсам лоаттабара гІулакхаш боккъонца планови порядках чакхдаха деза республике. Сибирски язва яха лазар хьайбаех кхеташ йола моттигаш нийсъялар профилактически гІулакхаш чакхдоахача кхоачамбоацараш хилар да, хІаьта цо дІадех моттигерча советски ветеринарнии органий низаш республике сибирски язва хинна моттигаш хьагучаяхараи цІенъяь дІаяхараи тІадерзаделга.

Ящура, сибирски язвана хьайбаштеи нахаи хулаш долча кхыча лазарашта профилактика яреи уж дІадахареи мероприятеш чакхъяха еза юкъа оттаьча а чІоагІъяьча а планашка хьежжа ветеринарни органийи унахцІено лораяра органийи айхха бувзам а болаш.

М. САГОВ,
Нохч - ГІалгІай ветеринарнии Іилма-тохкама станце зоогигиенаи отдела заведующи.

БЕТТА ТІАРА ШОЛЛАГІА ТЕЛЕВИЗИОННИ ТОХКАМБЕР

«СЕРВЕЙОР-1» ЯХАЧА АМЕРИКАНСКИ АВТОМАТИЧЕСКИ СТАНЦЕХ ЛАЬЦА

1966 шерах хьалхара ах шу — Бутт тохкашбараштa «дикача беркате» ха я. Февраль болалуш «Луна-9» яха советски станци Бетта тІа кІаьдда Іойоссайир. Цо дунен тІа эггара хьалхагІа Іочуелар Бетта тІехен панорама. Апрель болалуш селеноцентрически орбите кхоачайир «Луна-10» яха советски станци. Цо дукха ха йоаццаш толамца кхоачашъяьй белгалъяь тохкамаш дара программа. Юххера, а, июнь болалуш Бетта тІа Іоессай «Сервейор-1» яха американски автоматически станци.

«Сервейор-1» яха станци урагІа хийцаяр 30 мае. Станци Беттагахьа ахара траекторе тІа яккхара пайда ийцабар «Атлас-Кентавр» яхача ракетах-носителах. Терkаме да станци йоддашехь а, вІаший юкъерча орбита этап юкъагІа а юташ, цу траекторе тІа яьккха хилар. Траектори лаьрхІачоа гарга хиннай. Іойоссае лаьрхІача моттигагара ерригa а 400 километр мара гаьна йоацаш Іоессай из. Іойоссае хержаяр ДуІай Океана тІара район. Лаьттан тІара зийча из район дикка шаьра йолаш санна хет, хІаьта американски Іилмахой безам а ба пилота лехкача «Аполлон» яхача космически кема бетта кабина Іойоссае мегаргхилара хьакъехьа из тахка.

«Сервейор-1» Іайолча панорамни телевизионни камергара эггара хьалха Іокхаьчача сурташка диллача цу районе тІехе я а я дикка шаьреи чІоагІеи. Юххьанцара сурташ доахаш Лаьттан тІара телача командаех камера тІахьежаеннай Іойоссача шассе «Когаштеи» борта тІарча антеннанеи. Когаш грунтах мел кІоарга чудахад зийча къоастам боллаш йола выводаш юлу цун чІоагІала хьакъехьа. Цул тІехьагІа камера йолаеннай горизонтага кхаччалца йолча Бетта тІехен сурташ даха. Камеро Іочутелача суртий дикал дукхача даькъе уж Іочутелача антеннах тийша я. «Сервейор-1» яхача станце тІа кхоъ я уж. Царех шиъ масса а оагІора ерзаяь я, вешта аьлча, цар зІанараш масса а оагІонашкахьа ухаш я. КхоалагІа йола антенна кІиръяь цхьан оагІонгахьа ерзаяь я, цо йиткъа зІи ухийт.

Масса а оагІонашкахьа ерзаяьча антеннах пайда эцаш хилча 200 мугІара боараме даьржа сурташ хул, кІиръяь цхьан оагІонгахьа ерзаяьча антеннах пайда эцаш хилча — 600 мугІара боараме даьржараш. ШоллагІча тайпара Іочуденнача сурташ тІара дикагІа къоастаюлу дикка зІамагІа йола деталаш. Цхьабакъда, кІиръяь цхьан оагІонгахьа ерзаяь антенна Лаьттангахьа йийрза хила еза, иштта ца хилча зІи Лаьттан тІара зувча станцеша хьалоацаргьяц.

Эггара хьалхагІара сурташ «Сервейора» тІара Іочуеннад масса а оагІонашкахьа ерзаяьча антенна новкъосталца, цудухьа уж сеп дика дац. ТІехьагІа кІиръяь цхьан оагІонгахьа ерзаяьча антеннага балга лерхІ американски Іилмахоша. Цхьабакъда, из шоай вІаштІехьдаргхиларах дика тешаш-м бац уж. Лаьтта йолча хана а термобарокамер чу лоха температура а йолаш тохкаш из тІахьожае гІийртача хана «дІагІерташ» хиннай антенна привод. ХІаьта Беттага кхоача ха хьатІаотташ 100 градусал тІехйоалаш шелъяла йиш хиннай цун. Хано хьахьокхаргда, кІиръяь цхьан оагІонгахьа ерзаяь антенна Лаьттангахьа ерзаелга вІаштІехьдаргда е дІахо а телевизионни сурташ Іочутелара масса а оагІонашкахьа ерзаяьча антеннаех пайда ийбе безаргба.

«Сервейор-1» яхача станце тІа цхьаькха телевизионни камера а я, цхьабакъда, из «пассажир» хиннай цига йодаш. Из болх бе йолаялийта лаьохІа хиннабац. ТІехьагІарча «Сервейор» яхача аппараташ тІа «тІакхоачачара» яха цу тайпара йола камера болх бе йолаяла езаш я Бетта гарга кхоачача участке тормозни двигателаш болх бе йолаялалехьа. Цу тайпарча камера новкъосталца кхоачаше лерхІ Іойоссаеча района «юкъара план» хьаэцилга. «Сервейор-1» яхача станце тІа йола тІакхоачачара камера болх бе хІана йолаялийтаяц хІаьта? Из болх бе ца йолаялийтар а кІиръяь цхьан оагІонгахьа ерзаяь из даькъаза антенна бахьан долаш да. Тешаме дацар Бетта гарга кхоачача хана из Лаьттангахьа ерзаелга вІаштІехьдаргхилар. Цудухьа шек болаш дар ца делга лаьрхІар. Нагахьа санна антенна харцахьарча оагІора леста хинналаре, тІаккха станце дозала юкъ моттиг хувцалургьяр, хІаьта Іойоссаеча хана цунах зулам дала йиш а яр. Цул совгІа, Бетта тІакхоачача юкъагІа телевизионни сурташ Іочутеларо новкъарле ергьяр цу участке телеметрически информаци Іочутелара, хІаьта из информаци духхьашхарча (боккъалдар аьлча, фу хул зера йолча) станцена цу тІакхоаччачара даьхача суртел лоархІамегІа а яр. Деша юкъе ийккха аьлча, американцашка хІанзлехьа а долаш да «Рейнджер» яхача космически аппаратий новкъосталца даьха эзарнел дукхагІа цу тайпара дола сурташ.

Бакъдар аьлча, кІаьдда Іойоссае лаьрхІа хьашт долла кхы аппарат а санна, «Сервейор-1» урагІа йодача ханара лоархІамегІа йола операцеш траекторена коррекци елгеи юхаозилгеи чакхдаккхар дар. Йодача хана Малхи Канопус яха седкъеи (Къулбехьен ахшарерча цу сийрдача седкъах пайда ийбу советски космически станцеша а) зе а зувш, никъ лохаш йодар «Сервейор» яха станци. Малх цу сахьате «хьалаьцабар» «Сервейора» датчикаша, хІаьта Канопус шоллагІа лаца гІертача мара хьалоацабубеннабацар. Ориентаци ца хилча станцена е коррекци елга а е из юхаозилга а вІаштІехьдоалалургдолаш дац, хІана аьлча коррекци елгеи юхаозилгеи чакхдоаха двигателаш хьалда эшача оагІора ерзаяь хила еза. Коррекци яьяр станци урагІа хийцачул тІехьагІа дукха совгІа-эшашагІа доацаш 14 сахьат даьлча кхоачалца болх беча верньерни двигателий новкъосталца. Юхаувзилга чакхдаьккхад шин этапагІа. ХьалхагІа болх бе йолаеннай чІоагІа доагор доагаду тормозной двигатель. Из хилар дукха совгІа-эшашагІа йоацаш станци Іойоссалехьа кхо минут хьалха. Болх бе йолаялийтара команда елар радиолокатора, станценеи Беттаи юкъера юкъ къаьсттача боараме лоацъеннача хана.

Тормозной двигатель болх баь а ялалехьа болх бе йолаелар кхоъ верньерни двигатель. Траекторена коррекци елга чакхдаьхараш а уж двигателаш яр. Верньерни двигателаш болх беш хилар тормозной двигатела болх соца а баь, из дІакъоастаьчул тІехьагІа а. Бетта тІехенгара массехк метр мара гаьна йоацаш цар юхасоцадир е лоадама хІама ца эшаш юхасоцадир аппарат ІотІайожилга, хІаьта цар шоай болх соца а бир. Цу лакхалера Бетта тІа Іоежар аппарат, когаш кІал а долаш Іодожа циск санна. Ког кхоъ ба аппарата, цар гидравлически устройствайи лаьрххІа ехкача гергача «маьчейи» новкъосталца кІаьдбу Іоккхеташ тІабода низ. Маьчеша шоашта тІаэц Іоккхеташ хула дозал, хІаьта уж кІезиг-дукха йоха а йох. ХІаьта а Іоккхетача хана станце аппаратура тоха чинг лаьгІъю цар. Лаьтта Іочуеннача телеметрически даннешка хьежача зелучох, станце аппаратурана зе хиннадац Іойожаш чинг тохарах. Цул а совгІа, чинг тохарах хьаелла-еннай йолаеннача юххьанцарча участке дукхаза а хьалхаяьхача командага «ладувгІа» ца тига масса а оагІонгахьа ерзаяьча шин антеннах цаІ.

«Сервейор-1» яхача станце хІанз а тІехьа Іочутел сурташ. 12 ди-бийса даллалца, вешта аьлча, бетта ди дІадаллалца цо болх бергхилар лерхІаш да. Станце оборудованега уха энерги маьлха элементашкара ух, хІаьта цар шоашта малх тІахьежача хана мара болх а бац.

Станци кІаьдда Бетта тІа Іойоссаяр — американски Іилмахой йоккха кадалар да. «Луна-9» яхача советски станцена тІеххьа Бетта тІехен хьакъехьара дукха а маьхера даннеш яла езаш я «Сервейор-1» яха станци.

Юрий МАРИНИН,
АПН Іилман комментатор.

ХЬАЙБАШТА — ДУКХАГІА ДОАКЪАРАШ

ХІанз эггара саготагІа йола ха я юрташкарча къахьегамхошта.

Ялаташ чуэца доладеннар — юртбоахама шера эггара бехктокхамегІа йола ха. Цу цхьан ханна доакъараш кийчдеши дІайийнача хІамашта гІулакх деши ба механизатораш.

10-ча июне кхаччалца эрий тІаьнначеи дІайийначеи баьций 43 эзар гектар хьекхай республика колхозашкеи совхозашкеи. Из 10 эзар гектар дукхагІа хул соахкарчул.

Юкъарча хьайбай боахама кийчъяьй 24,4 эзар тонн аьла, из хул йол кийчъяра планах 10 процент.

Йол кийчъяра темпаш соахкарчул дукхдакхагІа яле а, цхьайолча районашка карара йоалийташ латт йол кийчъяра дикагІа йола ха.

Йол кийчъяра план 27—28 процент кхоачашъяьй Наурски Шелковскойи районий колхозаша, цхьабакъда, цхьайолча районашка, лохе кепатохаш йолча сводка тІара из гуш мадарра, йол Іоаяра план массехказа кІезигагІа кхоачашъяьй.

Кийчъянь яьнна йол ший ханнахьа дІа а язъяц, учете а эцац. Укх шера йол кийчъяра план кхоачашъяь ца Іеш, тІехкхоачашъяра а мел эша торонаш йолаш да республика боахамаш. Цу гІулакха эшар эрий тІачьяначеи дІайийначеи баьций хІара гектар дас санна доал деш чуэцилга, хьайбаш леладеча хІара фермана хиланза яргйоаца доакъарий запас вІашагІтохилга да.

1966 ШЕРА 10 ИЮНЕ КХАЧЧАЛЦА РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ЙОЛ КИЙЧЪЯРА ПЛАН МЕЛ КХОАЧАШЪЯЬЙ ПРОЦЕНТАШЦА ХЬАХЬОКХАШ ЙОЛА

СВОДКА

Ачхой-Мартана	6	Шаьла	27
Ведана	—	Шелковской	28
Грозненски	5	Министерствай колхозашкеи совхозашкеи гІолла ерригa а	11
Гудермеса	6	«Грозвино» совхозаш	2
МалгІабика	2	«Консервни объединене» совхозаш	—
Надтеречни	2	«Скотооткорм» треста боахамаш	1
Наьсарен	—	Республика юрта-боахама опытни станци	5
Наурски	27	Ерригача республике гІолла	10
Ножай-Юрта	—		
Советски	—		
Сунженски	4		
Урус-Мартана	8		

Купавински диткъа моашош ду фабрика—мехка эггара къаьнагІарча текстильни предприятеех цаІ я.

Из Московски областа хьалха латта предприяти белгала я продукце дикал лакхен ше морг кхы йоаца ассортимент йолаши хиларца. Керттера оборудовани кердаяккхари караерзаяри бахьан долаш предприяте вІаштІехьдаьннад 1966 шера 1 январагара дена производства планированен эффективни стимулированен кердача методага ялга.

Алхха тІехдика продукци — из да орден лелаеча фабрика прядильщицаша керттера йоакхо еш дар.

СУРТА ТІА: цеха дикагІа бола производственникаш (аьрдехьара аьттехьа) прядильщицаш: Наталья Еремеева, участка прядильни цеха мастер Виктор Александрович Шаненков, Лидия Окорочкова, Анастасия Крылова, Надежда Реутова.

Б. Трепетовен, М. Редькинен сурт.

ТАСС фотохроника.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ ДІАДАХА

Наьсарен - Вокзале хьалъеш латта трикотажни фабрика чІоагІа лоархІаме я цу районе бахача наха. Цига болх беш хургба 2,5 эзар болхло, гІулаккера нах, къаьстта гІалгІай кхалнах а болаш. Предприяте проектни мощностах шера арахеца чухнахьа дувхаду баркъаш 8,5 миллион сага дувххал да, Къилбаседа-Кавказе эггара йоккхагІйола фабрика хургья из.

Пятилетка хьалхарча шера йиъламагІча квартале болх бе дІайолаяла езаш я фабрика. Фабрика хьалъечара гІулакх миштал, тешамегарволаш дий из укх шера болх бе дІайолалургхиларах?

Боккъонца фабрика хьалъечар балхашка хьежача, хьагу сурт во да, фабрика болх бе йолаяла еза ха тилар кхерам болаш я. ХІанзчул тІехьагІа монтажникаша вІашагІйолда еза оборудовани 1 миллиони бІаьэзари сома маьха я. Оборудовани фабрике йолаш а я, кхы хьатІакхухьаш а латт, Ужаш вІашагІйоахка езача «Южтехмонтаж» треста болхлой бехк бац уж вІашагІа ца йохкар. Хьалха ба хІанз из болх дІаболабе. ГІишлошъераша чІоагІа тІехьетт шоай болх. ХІанзчул тІехьагІа генеральни подрядчик йолча «Грозпромстрой» треста СМУ-11 коллективо, цу треста чуйоагІача субподрядни организаце специализированни СМУ коллективо, «Промэлектромонтаж» коллективо, кхычар де деза балхаш Іалаьмате дукха да. Шин ханнахьа фабрика болх бе дІайолаялийтара цар дер фуд? Из лоархІаме гІишло хьалъяьккхара укх шера паччахьалкхено хьахийца ахча 750000 сом да, хІаьта хІанзалца хьа пайда ийцар 250 эзар сом мара дац, хьалхарча пхе бетта цу ахчах пайда эца безаш хиннар 60 процент доаллашехьа. ХІанз верригa цига болх беш вар 70—80 совгІа саг мара вац. Уж кІезига ба, болх бе дІайолаялийта езача объекте болх бе эшараш 200—250 саг ва. Царна де балхаш а дукха да. ХІанзчул тІехьагІа тоха деза ксилолитови ий 15 эзар квадратни метр я; тоха деза кизгаш эзар квадратни метр я, иштта дукха де дезаш балхаш да тхов туллача, басараш хьокхача, кхыдараш деча. СМУ-11 керттерча инженера А. В. Зинченкос дика кхетадац из болх дІахо иштта дІабахьа йишйоацилга. Укх участке эша болхлой Іалашбе торонаш яр тха, — йоах цо. ХІанзши бІаь болхлочоа де хІама дац.

Де балхаш дукха доаллашехьа де хІама дац, — йоах цо.

ЛерттІа болх дІабахьара гІишлошъерашта эша материалаш йоацаш я. ХІанз гІишлошъерашта эшаш я ши бІаь кубически метр керамически облицовочни плиташ, 10 эзар гаргга квадратни метр керамически облицовочни плиташ йоацаш я, эшаш дукха битум я, ксилолитови плиташ а йоацаш я, иштта кхыдараш.

Белгалдаккха дезаш да «Грозпромстрой» треста СМУ-11 кулгалхоша тийннача заявкаех цхьоалагІча квартале хьакхаьча материалаш 5 процент мара яц. Цу гІулакхо лерттІа дІабахийта бац болх.

Фабрика болх бе дІайолайолийталга чІоагІа тІехьатетт цига деча балхашта юкъе брак хиларо. Проектировщик йолча ленинградски паччахьалкхен № 3 йолча институто проекта тІа оттадаьдар фабрика рамаш чухнахьа хьаеллаш хургйолаш. Уж дІаоттайича гучадаьлар рамаш мегаш ца хилар. Наьсарен - Вокзалевена хилар цу института керттера инженер, цо ше а мукІаралдир проекта юкъе брак нийсъялийталга.

Промэнергомонтаж» яхача субподрядни организаце котельни хьаяра хьахийца ахча 15 эзар сом дар. Из болх хІанз тІехьа дІаболабаь бац, оборудовани йоацаш хилар да цун бахьан.

Фабрика хьалъеча хІанз чІоагІа эшаш 12 миллиметрагарара 219 миллиметрага кхаччалца диаметр йола турбаш я. Духхьала цхьан цехе яхка еза турбаш 27 километр я. Ужаш ца хилар бахьан долаш дІадоладе йишйоацаш латт кхыдола балхаш а. Масала, «Промсвязьмонтаж» коллектив телефон йилла йишйоацаш я. ХІаьта, «Кавказэнергомонтажа» болхлой лаьтана кІала коммуникаци е езача метта дийнахьара яр санна сердало лу лампаш дІаохкаш ба уж, цар оборудовани вІашагІйоллача чІоагІа новкъарле а ергья. Цхьаькха цхьа хІама а да хьалъеш латтача фабрикана чІоагІа эшаш я очистни сооруженеш, уж ца хуле болх дІаболабе йишйолаш яц басарш хьокхача цеха коллектив. Наьсарен-Вокзале, «Электроинструмент» яха заводи трикотажни фабрикеи хьалъе лаьрхІача хана соцадаьдар цу шинна а предприятена лаьрхІа очистни сооруженеш хьалъе. Завод болх беш йола дукха ха я, хІаьта фабрико болх дІаболабе беза ха а гаргга я, хІаьта очистни сооруженеш хьалъяь яхар гаьна да.

Хьалъеш латтача фабрикана эшаш я хьалъяьльлча болх бергбола кадраш. Уж кийчбара берригa низ тІабахийта къахьегаш ба фабрика кулгалхой. БІаь гаргга саг, дукхагІбараш гІалгІай кхалнах а болаш Ленинграде бахийтаб деша а из санна йолча фабрике Іомабала а. Цхьабакъда, уж кІезига ба. Цудухьа КПСС Нохч-ГІалгІай обкомои Нохч-ГІалгІай Министрий Советои отталаьд 350 моттиг йола профессионально-технически училище Наьсарен-Вокзале хьаелла. Укх шера июль бетта хьаэца болабу цига деша баха беза нах. Фабрика коллективо помещени еннай цунна. Цига дукха де дезаш да отделочни балхаш. Цу гІулакха хьахийца ахча а да. Из болх чІоагІа тІехьатетт СМУ-11 кулгалхоша, гІишлой материалаш яц яхаш.

Наьсарен - Вокзалера трикотажни фабрика пятилетка хьалхарча шера болх бе дІайолаяла езача объектех лоархІаме цхьа объект я. «Грозпромстрой» треста кулгалхоша берригa низ тІабахийта къахьега деза фабрика хьалъечара кхоачамбоацараш дІа а даьха. СихагІа из хьалъяьккхара. КПСС Наьсарен райкомагара а новкъостал эш фабрика хьалъеча.

А. ГАДАБОРШЕВ,
тха собкорр.

«СЕРДАЛО»
3-гІа оагІ. 14 июнь, 1966 шу.

1. ПАРИКМАХЕРСКЕ ХЕВАР

— Ахьмад, дукха ха я-кх вай кино ца деіха. Тховсара гІо вай. Цхьа дика кино да, йоах цига.

— Мича?

— Іо вай районни культура ЦІагІа. Кхы йий вай из мара кино хьовкхаш клуб?

— А, Махьмад, цига со вагІац.

— ХІана?

— Сай 16 шерал тІех ха яьннадь.

— Аьъ, «16 шерал тІех ха», яхилга фуд? Дика да-кх яьннаяле. 16 шу даллалца мара кино ахэ йиш еций? Кино-м массанена а пайдане йола йоккха искусство я.

— Укх вай ГІалгІайчен юкъмотт йолча Наьсарен – Вокзален яц хьона из искусство, берий базар я-кх.

— Из-м бакъ, даьра, ях Іа. Дийнахь а сайрийна а — массаза бераш хул-кх цига. Цар гІераш а еш, хьажа а хьежийтац.

— ГІараш яь а ца Іеш, цар-м во мотт а бувц цигача шоай дог Іеббалца.

— 16 шу даланза доле бераш сайрийнарча сеансашка чудита бокъо-м яцар. План кхоачашъяр духьа дохка хургда-кх цига сайрийна а берашка билеташ.

— Плана духьа-м, даьра, дацар из. ДагадоагІа сона: хІанзчул пхиялх шу хьалха сайрийнарча сеансашка ухаш шортта нах а бар (хІанз кхы а дукхагІа ма бий Наьсарен-Вокзале баха нах), план а кхоачашхулар.

— ТІаккха хІанз?

— ХІанз берех къехкаш боккхагІбараш ахац кино.

— Волле, хІаьта Орджоникидзе гІоргда вай кино.

— Из а вІаштІехьа, даьра, дац: тховсара цІадахка кхувргдац, кховна балха даха ма дезий вай.

2. КИНОЗАЛЕ БІАРГАДАЙНАР

Цхьан гІулакха ваха Наьсарен-Вокзале нийсвеннача модж яшийта дагахьа парикмахерске дІачуэттача хезар сона из къамаьл. «ХІана дувцхьогІ акхар из селла чІоагІа?» — аьнна дага а деха, цу саррахьа вахар со районни культура ЦІагІа кино. Се хьежар (нийсагІа аьлча, хьажа безам хиннар) малагІа фильм дар, дІаала йиш йолаш вац со. ХІана аьлча...

КИНОЗАЛА ЦХЬАН МИІНГЕ:

— ДІахьажал, дІахьажал: тепча тоха воал из цунна.

— Тепча тоха валлац из-м. Шпион ва из.

— Вайвар вий из?

— Вайвар вац, царвар ва из-м.

— ГІараш ма ел шоай. Кинога хьажийтал.

— Аьъ, къалхарвалийтар-кх цо из.

— Дала хІалакве из! Хьайла, цун муцІар.

— Кхахь-кхахь-кхахь!..

ЦХЬАЬКХАНАХЬА:

— ДІабаккхал хьай из ябакх мо бола корта: хІама бІаргадайтац Іа.

— ГІар ма е, пистолг! Аз хІама тохаргья хьона!

— ГІар йиц аз-м. Из хьай «ябакх» цхьан оагІорахьъяккха, ях, дІа-юха ца а лестаеш.

— Совца яьй, вараш! Аз шиннена еттаргья шоана.

— Еттарг а, даьра, я Іа-м, шодашъухерг.

ХЬАЛХАРЧА РЯДАШКА:

— Цу дІа гІаьле увзаш ягІачо вуаргва из капитан...

— Хьа ма дувцал. Хургдар ховш хилча, сакъердаме дац кино.

— Хьай безам беце, ла ца а дувгІаш вагІа хьоІ.. ХІанз капитан Іехаве йоал из...

— Хьай даьсара, таккхалча вагІалахь, хьайна моге.

— ДІавалал, даьллахь, кино фуй хацар хьона-м.

ТІЕХЬАШКАРЧА РЯДАШКА:

— Бахьайг, кино йистадаьлча, Іо бІаргаш дайнача Мусостар боалаш лочкъабе гІо вай тховсара.

— «Кхера боагІа, кхера!», — аьнна Мусоста Іад техача, боалаш биц-м, даьра, лургба хьона.

— Ай, дІавалал, зовз. Цунна-м хІама бІарга мича гу. Сийсара азаи Гоштар Бес вий, Беслан, цон че йизза-м баьхар.

— Сабардел, кинога хьожаргдар вай.

— Атас! Контролер йоагІа шоана!

* * *

Сайринарча сеансашка бераш кино ахийтар-м харцахьа хилар шеко йоацаш дар. Цхьабакъда, кинора араваьлча сона дагадехар дукхагІа сона бохам баьр кхыдар дар. Сога уйла яйтараш уж бераш шоаш дар. Дукхха вІашагІкхийтта, тІахьожаш саг а воацаш, шоай лоІамах, шоаш ма та диса бераш мукъа дар шоай хьаштдар де. «Кхуаш йоагІа тІехье ма-йий уж бераш, тІаккха цар уйла еш, царга хьожаш, харцахьа ца а лелийташ кхы вІалла деце, лерттІа кинога хьажа уж Іомаде, мукъача хана а хоза гІулакхаш царна дІахьалхадаха саг вац-хьогІ школай хьехархошта юкъе! — аьнна дагадехар сона! — Района комсомола кулгалхошта ховш дац-хьогІ из гІулакх!»

О. ИСПАЕВ.

«А, СО ЦИГА ВАГІАЦ»

ДА МАЛАВ-ТЕШ?

Нина Ивановна, чІоагІа ди къувкъ, бІеха йоачан йоагІа, — йоах Экажкъонгий-Юртарча школе деша дагІача бераша, шоай дагар дар цунна дІахов далар яхаш.

— Йоачан доккха беркат да, къаьстта вай юртбоахамий лаьташта, — аьлар хьехархочо.

— Со чувода, Нина Ивановна, со кхы вагІа вухьаргвац, — гІийло велха а гІерташ, — аьлар класерча цхьанне, цунна тІехьа цхьаькхане а цхьаькхане а.

Ай, хІанз фу дувц оаш, хьалхара урок мара мичай ер, шо сенна кхер догІах, тІоададича шекар санна дашар кхер шо?

— ТІоададарах-м кхерацар тхо, хІанз догІа доладеннад цІадаха йиш хургьяц. Шолж доккха доагІаргда, дехьа мишта даргда тхо? Цкъа догІа дийлхача хана бийсанна шийтта сахьат даллалца хи йисте лаьттар тхо, тІаделхаш догІа а долаш.

— ТІаккха фу хилар, мишта дехьа даьлар шо? — Хаттар дир хьехархочо.

— Тхо хиво дихьад аьнна даьша даьккха оарц тІа а кхаьча цІадигар-кх.

Цу ханна кхерабеннача даьша аьлар: «хІанз санна сатийна вай дагІе бераш доацаш-м дусаргда вай, оарцагІа даьлча бакъахьа да вай». Оарц даьлар, цар дехарах соцадир гІашлой тІий тилла. Сиха хьа а ена Шолжа йисте Іоехкар турбаш, троссаш.

КІоагаш даьхар, наха къахьийгар, ахча дІадахийтар. Цхьабакъда, цу сахьате дерригa а дехар. Сацийта болх, хІанзехьа тІий ца тилла лаьрхІад аьнна соцабир болх. Даьлар кІира, даьлар шиъ, дийлхар догІа, дера Шолж. КІоагаш дІадиккъар, хиво ахча хьийга къа Іодихьар.

— Цхьа да воацаш хІама хилацар, цхьабакъда, ер тІий тиллара бехктокхаме вари укхан дан малув ховш вац, — аьлар цига кІоагаш доахаш хиннача вокккхача саго.

— Цкъа-м ховргда, — жоп лу вокхо.

ХІаьта турбаш мичай теш? Цар вий-хьогІ да? — хетт вокккхача саго.

— Цар дай дукха ба, жоп лу вокхо. Шоашта йохьалургьяр шоай коа-карта эшачо дІайихьай, сома йолаш дІаяхьа ца могаш йисараш Шолжа йисте гув а баь латт, догІо тІоадаеши маьлхо йокъаеши мукх а юаш.

— Иштта-м хургдац, — аьлар чІоагІа цун бала кхаьчача вокхакхача сага новкъоста.

— Тешац хьо? Волле хьожаргда вай, боккхо гІа а баьккха волавелар вокхха саг.

— Ахь, айях ма еза я хьо доккъа йилларг яхаш сердаш турба айяь белаж тІа а йилла гІерташ воаллар Белкъувс.

— Хьо фу деш ва Белкъувс?

— Со ях оаш? Со-м сайна эшача гІулакха ер турба яхьа гІертар, селхан яйгагІа йола ши-кхоъ йихьаяр аз, хІанз ер сов еза йолаш ай ца луш воал со. тІий тулларгдолаш хІаьта а мичад, цхьаннахьа мукъах пайда эца безаций акхарех.

Белкъувс, укх шера тІий тилла 15 эзар сом хьожадаьд. хІанз Іа леладер мегаргдолаш дац, — аьлар къоанош.

— Из санна ахча-м хьалха а хьожадаьдар, цох хиннар хургда-кх цох а, жоп лу Белкъувса.

Хургдац хьо вахалва массаза хиннар-м, хьахьожадаьча паччахьалкхен ахчах пайда ца эцаш багІачарна цкъа-м мерех Іаолларгда из, цхьа моллагІча тайпара элла а ца Іеш мерех чІут а тесса.

Укх шера лерг дилла ладувгІаргда-кх вай цох фу хул. Хетаргахьа хьакимаша цаІ-м дергда цунах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

БОЛХ ТОАБЕЛАР

ТІехь-тІехьагІа тоалуш боагІа «Староюртовский» совхоза коа тІара оалхазараш леладеча ферма болх. Укх шера соахкарчул шозза дукхагІа фуаш гулде лаьрхІад коа тІара оалхазараш леладераша. Шоай боахамах дикагІа пайла эцаргбола наькъаш а лехаш хьинаре къахьег цар хІанз.

...Ши шу хьалха «Назрановский» зооветтехникум чакх а яьккха зоотехникалла «Староюртовский» совхое балха ера Бозданикина Маргарита. Совхоза кулгалхоша коа тІара оалхазараш леладеча ферме бригадиралла - зоотехникалла хьожайир из. Директе тІадилла гІулакх чакхдоаккхалургдий - теш сона, аьнна, цкъарчоа цІаьхха шекьяьлар къона зоотехник. Иштта дІаболабир цо ший болх.

Безаме тІаийцар шоай керда бригадир ферма болхлоша.

Ферма болх лерттІа вІаштІехьбаккхара дика новкъостал дир Маргаритана лакха опыт йолча коа тІара оалхазараш леладераша коммунисткаша Хусаннова Совдатен Закаева Іайнаси. Кердача бригадираца цхьана ферме лерттІа порядок оттаеча дакъа лаьцар цар.

Ферма коллективана езаелар хьинар дола, болх бовза къона зоотехник, цул тІехьагІа ший планаш вахаре кхоачашъе йолаелар из. Эггара хьалха доакъара дрожжевани елга, котамаш сихагІа дегІаухаргйола стимулятораш юкъекхахьар, паста кийчдела, гидропонни хьисапе котамашта лаьрхІа баьцаш кхеелга вІаштІехьдаьккхар Маргаритас. ХІаьта бІаьсти яьлча ферма гобаьккха цкъа дІайийча дукххача шерашка тІаювла баьцаш дІае бокъо а яьккхар цо.

Уж деррига балхаш чакхдаьхача дикка лакхъелар оалхазарий продуктивность.

Ферма болхлошта юкъе опыт а знанеш а ца тоъаш нах бар. Шоай балхах уж дикагІа кхетаргболаш ферме зоотехнически кружок вІашагІйола Бозданикинас. Цига цо уж Іомабу оалхазарашта лерттІа гІулакх де а уж кхаба а. Хьалха вІалла балха опыт ца хиннача коа тІара оалхазараш леладераша Керимова Тамарен Бекмурзаева Селижани хьалхле лелаеча болхлошта тІехьа ца бусаш къахьега болабелар. Кружокашка ухаш яьккха ха зехьа йовзар.

Атта бац бригадира болх. ХІаьта а совхоза общественни вахаре дакъа лаца кхоаю из. Ши шу даьнад пропагандиста болх цо лелабу, юрта Совета депутата болх лелабу. Цул совгІа, совхоза комсомола комитета член а йолаш комсомольски прожектора балха кулгалду Маргаритас.

...Кхоачашде дезаш дукха гІулакхаш да Бозданикинай; 33 эзар котам я ферме. Из беррига боахам бІарг тІера ца боаккхаш лелабе беза. Даим кулгалде деза доккхий декхараш тІа а ийца толамца къахьегача барттайнача коллектива.

А. ПЕНЬКОВ.

ЯПОНИ. 1945 шера 5 августа атомни бомба тохараш йоагІа хьаль дІалаьчнихьар горд Хиросима, 240 эзар саг вийнавар, 163 эзар сага човнаш яьр. ХІанз йиззза юхаметтатташ ю Хиросима.

СУРТА ТІА: атомни бомба техачул тІехьагІарча Хиросима макет; аьттехьа — юхаметтатташ йола горд.

В. Мусаэльяна сурт ТАСС фотохроника.

ТХА ИНТЕРВЬЮ

ТЕНИКИЙ ТЕАТРА РЕЖИССЕРА ДУВЦ

ХІанз вай республика массадола бер, дешара шу чакх а даьккха, салоІаш да. Цхьабараш пионерски лагерашка, шоллагІбараш берий площадкашка, шоай гаргара нах болча юрташка, кхычахьа дІа-юха баха ба. Цар салоІам сакъердамегІа хургболчча тайпара вІаштІехьбаьккхаб вай республике. Тха корреспондента А. Цицкиевой къамаьл хилар Нохч-ГІалгІай АССР-а теникий театра керттерча режиссерaца нов. Х. Шаиповца.

— МалагІа репертуар кийчъяьй театра коллективо ахкан замалахьа зІамигача зрителашта лаьрхІа?

— Дуккха за оаха де лерхІараш. Хьогге а оттаяьй бераша салоІаргдолча хана хьокхаргйолча спектаклий репертуар. Уж я, С. Михалкова «Сонтаяьнна пхьагилг», Гернетен Т. Гуревичен цхьана «Пажа кІориг», Ю. Елисеева «Къоастаде йиш йоаца сом», Е. Тараховскаяй «По щучьему велению», кхыяраш. Духхьала июнь бетта планах 40 спектакль оттае езаш да тхо. хІаьта оаха лерхІ уж 50 совгІа оттае.

— Алхха Грозне дахача берашта мара гургйоацаш я уж спектаклаш?

—Городе а республика районашка а цун доазол арахьа дахача берий йиш хургья тха спектаклашка хьажа. Дукха ха яц тха театра эрсий а къаман а группаш Дагестане гастролашка яха хинна. Уж хилар Махачкале, Дербенте, Кизляре, Буйнакске, Хасав-Юрте, кхычахьа. Цига тха театра спектаклашка хьежар 33 эзар совгІа бер. ХІаьта цу ханна Дагестански теникий театр вайцига хилар.

ХІанз республика районашка, юрташка яха кийчлуш я театра коллектив. 14-ча июне дена 30-ча июне кхаччалца Шелковской, Наурски, Шаьла, кхыча районашка спектаклаш хьокхаш хургда тхо. Цул совгІа пионерски лагерашка а гІоргда. Иштта «Раздолье», «Горный ключ», «Рассвет», «Светлячок», «Дружба» яхачен кхыйолчен лагерашка гІоргда тхо. Цига оаха гойтаргья оахош хьалхагІа увттаьраши пул совгІа укх деношка керда арахецаши йола спектаклаш. Царех я, масала театра нохч-гІалгІай группо кийчъяь А. Гайсултанова «Турпал», эрсий группо кийчъяь Ю. Елисеева «Къостаде йиш йоаца сом» яха спектаклаш.

— Вай лоалахошкахьара цхьанкха театр доагІаргдий вайцига?

— Июль бетта тха театра коллектив салаІа йода. Цу ханна Ставропольски теникий театр вай республике гастролашка дІоагІаргда. ТІаккха август бетта Краснодарски Ставропольски краяшка гІоргья театра эрсий группа, хІаьта нохч-гІалгІай группа вай республика районашка а пионерски лагерашка а спектаклаш увттаеш хургья.

Машиниста график толхайир

У КХ ДЕНОШКА Казахски машиннаькъа Павлодарски локомотивни депора машиниста Курочкин Виктора ханал тІехьаяьккха йоалайир состав станце. Бакъда, выговор яра меттел чІоагІа баркал яхаш бар цунна станце. ТІаккха фу хиннадар-хьогІ наькъ тІа?

Состав ший графиках йодар. Цхьан арен юкке уллача переезде цІаьхха боаден юкъера хьагучаваьлар зІамигача дегІара саг. «Гонахьа вахаш саг ма вац, — аьнна, дагалехар Курочкина. — Мичара денал тІаккха укхаза из бер?» Из уйла ший керта чу йоаттІашехьа кулгашца тормоза кран хьалаьцар машиниста.

Поезд сецар. Машинист а цун тІехь-тІехьа керттера кондуктор а дІалийлхар переездагахьа. Кхеравенна, шелвенна, гарре эгавеш латтар кІаьнк, бІоагІилг шинна кулгаца хьа а лаьца. БІаргашкара Іолегар хи тІадамаш.

Ха ца йоаеш сихха бер ший шинела юкъе а хьоарчадаь, локомотива кабина чу дІачудихьар Курочкина. Цига термоса чура чай а моладаь, хІама а яийта тевир кІаьнк. Цо шийна ховр хьадийцар. Из ва Сушко Саша, цун диъ шу даьннал. Хан наней машиннаькъахой ба. Сашас хьайийцача цхьайолча белгалонех цун дай Маралды яхача станце ба болх беш. Дийнахь ловзаш гаьнна ара вахав Саша, хІаьта из цІаваха аьна юхаволавелча бийса хиннай. Ший цІен дикка юстар а ваьнна тувлавеннав...

Станце поезда духьалбаьхкабар цигара машиннаькъахой. Царга дІавелар Курочкина кІаьнк. Из проиcшестви хьайийцача «Звезда Прииртышья» яхача газета тІа дувц, машиннаькъахоша машиниста чІоагІа баркал аьлар яхаш.

Г. АНОХОВ.

ПАРАТУНКЕРА «ДИЙНВУ ХИЙ»

Камчатка яхача ахгІайрен тІа город Петропавловска гаьна доацаш, Паратунка яхача поселкана юхе духдувлача дІайхача хих тамашийна доккха дарба доал яхаш дувцаш хезад тхона тайп-тайпарча наьгара а тайп-тайпарча городашка а: Хабаровске, Владивостоке, кхыметтел Москве а.

Паратунски хьастех «тамашийна атагІе» оал цига бахача наха. Дерзана когаш а долаш лай тІа гІолла бейхда бахе дІайха хий латтача бассейна чу лелх уж, лувч, хьацар даьнна а болаш цу чура арабоал, юха а лай тІа гІолла, шелалах бейде хІамаш тІаювха болх. Простуда, воспалени ца хулаш мишта бус уж? Из тайпа моттиг нийсъеннаяц.

Арахьарча бассейна чу лувч гонахьарча юрташка баха нах. 80—100 километр гаьнара автомашинашцеи мотоциклашцеи ух уж укхаза «дийнвеча хи» чу эккхар духьа.

Арахьарча бассейнана (укхаза «ахка» оал цунах) уллув я дика кийчъяь къайла бассейн. Моттигерча колхоза я из. Цхьа бІаь метр дІахо ваьлча — санаторе дарбан корпус.

Цига духдувлача хиво дарба ду, эггара хьалха, цІека хулача лазараштa: экземана, чич хьувш йолча чагарга, кхычарна. Дикка тоаву радикулитах, полиартритах, маьженаш кагъеначули пхьаьнаш озаденначули тІехьагІа юхедисача айпех. Дарба дулу неврозашта, хронически простититашта, кхалнаха хулача цхьадолча лазарашта. Дукха ца доаккхе а аттача доаккх деформирующи спондилез.

ЕрригаІш а хІана яц аьнна йола периодически система химически элементаш йоахкаш да паратунски хий.

Паратунски бассейн тоаяра балхаш дІадолаленнад. Укхаза ергья барзкъаш Іодоаха моттиг, душевойш, пляж, хІаьта цунна юхе — медицински пункт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доьзал дехьара

МНРП СЪЕЗДО ШИЙ БОЛХ ЙИСТЕБАЬККХАБ

УЛАН-БАТОР, 11 июнь. **ТАСС-а спец. корр. А. Шароновеи, Г. Ходулинеи хоам бу:** Улан-Баторе тахан ший болх йистебаьккхар Монгольски халкъа революционни парте XV-ча съездо. Съезда делегаташа тІаийцар МНРП керда программа, МНРП ЦК отчетни докладах йола, отчет луча юкъагІа парте Центральни Комитето баь болх могабеш йола резолюци, парте Устава юкъе цхьадола хувцамаш дарах бола соцам, Центральни ревизионни комиссе отчет чІоагІъярах бола соцам, МНРП халкъа боахами культурен дегІакхувлара йиълагІча ихе шера планах йола директиваш чІоагІъярах йола резолюци. Съезда делегаташа иштта тІаийцар вьетнамски халкъо американски агрессена духьала лоаттабу къовсам хьаллоацаш йола заявлени а.

МНРП XV-ча съезде дош хаддаш дола къамаьл дир Ю. Цеденбала. Цо хоам бир, съезда делегаташа Центральни Комитета 75 члени парте Центральни Комитета членалла 51 кандидати а волаш МНРП Центральни Комитет хержа хиларах. Иштта 21 саг юкъе а волаш МНРП Центральни ревизионни комисси а хержай. Съезда президиумо тІадилларах Ю. Цеденбала хьаккхайкаду МНРП XV-гІа съезд дІакъовлар. Съезда делегаташеи хьаьшашеи Интернационал яха партийни гІимн яьккхар.

Вай доттагІий болча

БЕЛГРАД. Укхаза чакхъяьннача Югославе къахьегача халкъа Социалистически Союза IV-ча съезде къамаьл дир СКЮ Генеральни секретара, СФРЮ президента Иосип Броз Титос. Цо хьакхайкадир союза деррига гІулакхаш керттера лерхІачоа тІалерзаданза дарг ца хилар — юкъарчал доацаш хІама хьакхолчаш бараштa самоуправлене шийца яьхача ерригача бокъонех пайда эца торо яланза ярг ца хилар.

Мехка экономически общественни реформа чакхйоаккхаш хиларах ше дувцаш, Титос аьлар, из чІоагІа раьза хинна тІаийцай, хІаьта Социалистически союза члений керттерча декхарех цаІ — экономически маІан долаш хинна ца Іеш, шерра общественни маІан долаш а йола реформа чакхъяккхарга хьежилга.

Экономике дІахо прогресс хилийтара машар эш вайна, аьлар дІахо Титос. Къовсам тІа дола дунен халкъашта юкъера деррига дешаш машара наькъаца къестадара тІаераавь я югославе политика. Адамий оамалехьа боацаш а нийса боацаш а ба Вьетнаме латта тІом, белгалдаьккхар Титос. дунен тІа баха дукхагІа бола нах чІоагІа раьза боацаш ба цунна.

Жандарма метте йола атлантически пакт Европана кач йолла гІертар харцахьа лаьрхІар СФРЮ президента. Со дог тийша ва, аьлар дІахо Титос, атлантически пакт дІаяккхаро варшавски пакт а кхы хургйоацача кхоачадергхиларах.

Европерча дерригаш а хІана дац аьнна долча мехкашца дика е тІехдика гІулакхаш долаш я, аьлар дІахо Титос, Югослави. Къаьстта а социалистически лоаллахарчеи мехкашца.

ГАВАНА. Кубай къонача коммунистий союза актива заседани хилар Гавански университета гуманитарни факультете. Цига шерра дийцар культура, кагирхошта политически кхетам балара дешаша.

Активе дІаьхха къамаьл дир организационни дешашта Кубай КП ЦК секретарь волча Армандо Харта. Ший къамаьлах доккхагІа дола дакъа культурен искусствой классови чулоацам болаш хилийтара дешашта, ленинизм, эггара хьалха В. И. Ленина балхаш Іомаланза дарг ца хилара хетадир цо.

ВАРШАВА. Укх шера июнь бетта хьалхара декада — халкъа Польша тайп-тайпарча миІингашка йоккхий промышленни предприятеш эксплуатане дІалу ха.

Мочевинаи аммиачни селитраи хьалхара эзараш тоннаш арахийцай № 1 йолча «Пулави-1» яхача азотни удобренеш еча комбинато. «Алаиув» яхача электростанце болх бе йолаялийтар йиъалагІа йола 125 эзар киловатт ниэ бола турбоагрегат.

(ТАСС).

КУБАЙНА ТІЕРА «АЛЬМА» ЯХА УРАГАН

ГАВАНА, 9 июнь. (ТАСС). Доккха хатар — «Альма» яха ураган — тІадера селхан Кубайна.

Болхлой, ахархой, студенташ, гІулакхера нах, беррига къахьегамхой цхьатарра оарцагІбаьлар Іаламанизах хинна хатар дІадаккхара. ХьалхагІе а тешшамерча моттигашка дІабигар кхераме йолча районашка баха нах. Бовр кхерам бола хьувкъам чуэцача дакъа лоацаш да эскара доакъош.

ТІеххьарча хоамех, дикка доккха материальни зе даьд урагано, цхьабакъда, из мел даьд хІанз укх сахьата лархІа хала да. Де йиш мел яр деш да наьха шоай доалахьареи паччахьалкхен имуществой кІалхаръяккхара, зе хиннарашта сихха новкъостал дара. Нах лозабарах бола хоам хІанзалца хьакхачанза ба.

МНРП ЦК ПЛЕНУМ

УЛАН - БАТОР, 11 июнь. (ТАСС). МНРП XV-ча съездо хержача МНРП Центральни Комитета 1-гІа Пленум хилар.

Пленумо МНРП ЦК Политбюро хержар ераш юкъе а болаш: Политбюро членаш новкъостий Ц. Дугэрсурэн, Н. Жагварал, Д. Майдар, Д. Моломжамц, С. Лувсан, Ж. Самбу, Ю. Цеденбал.

Политбюро членалла кандидаташ новкъостий: Н. Лувсанравдан, Б. Лхамсурэн.

Пленумо МНРП ЦК хьалхарча секретаралла хержар новкъост Ю. Цеденбал, МНРП ЦК секретаралла новкъостий: Ц. Дугерсурэн, Н. Жагварал, Д. Моломжамц, Б. Лхамсурэн.

Пленумо МНРП ЦК-арча партийни тІахьожама комитета председателалла хержар новкъост Н. Лувсанравдан.

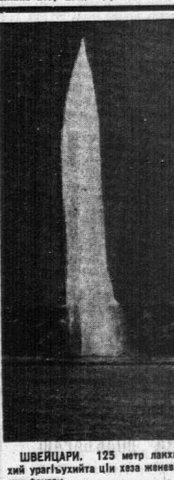
УЛАН - БАТОР, 11 июнь. (ТАСС). Монгольски халкъа-революционни парте Центральни ревизионни комиссе заседани хилар тахан, цига комиссе председателалла хержар нов. Г. Вандана.

ГУЭИ САЙГОНЕИ ХИННА ПРОТЕСТА ДЕМОНСТРАЦИ

НЬЮ-ЙОРК, 11 июнь. (ТАСС). Къулбехьен вьетнамски городе Гуэ баха пхи эзар совгІа буддийски монахаш бар тахан халкъа духьаларча инарала Ки режимаи из хьаллоаттаеча Вашингтона правительстваи политикана духьала яьча протеста демонстраце дакъа лоацаш, яхаш хоам бу американски информационни агентстваша. Йоккхача демонстраце кхераваьча города мэра полицейскии тІемеи Іаьдалашка указани еннай герзах тоабенна бІаьш полицейскеши салтийи улицашка ха де оттабе аьнна. Шестви юкъахъяккха гІийрта боллашехьа а хилар демонстраци.

Демонстранташка лозунгаш дар: «Эхь кхайкаду оаха США президентаи цун Іушта Тхиеунеи Кинеи»,

Иззамо протеста демонстраци хилар Сайгоне а.

ШВЕЙЦАРИ. 125 метр лакха хий урагІъухийта цІи хеза женевски фонтан.

А. Зайцева сурт. ТАСС фотохроника.

УГАНДА ПРЕЗИДЕНТА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

КАМПАЛА, 11 июнь. (ТАСС). Буганда провинце эффективни администраци оттаяра де дезар даьд Угандай центральни правительства, аьлар Угандай президента Милтон Оботе селхан укхаза хиннача пресс - конференце. Керте оттабаь районни администратораш а болаш йолча йиъ административни района екъаргья Буганда. Образоване, унахцІено лораяра, управлене кхыдола дуккха дешаш Угандай центральни правительствага хургда.

Буганда — Угандана юкъейоагІача королевстваех цаІ а укх тІеххьарча ханналца тоъал автономи йолаш хинна а королевство. Укх шера май бетта Бугандай кабакаси (паччахьа) из хьаллоацаш хиннача реакционни феодалашеи сепаратски мятеж гІоттаьйча хана Бугандай автономи дІаяьккхар Уганда центральни правительства.

Кабакан цун премьер - министри хІанз тувлалуш хиларах кабака правительство кхы хулачара дІаьннай, аьлар дІахо президента. Буганде гІоттаяь мятеж халкъах долча адамашта цхьаккха хІама ца ховш йола лакхе латтарий мятеж яр. Вай декхар — цу лакхе лаьттараштa таІазар дари халкъах долча адамашта гІулакх дари.

Ше пресс - конференце даьча къамаьлах доккхагІа дола дакъа укх тІеххьарча хана Уганде хиннача событееx лаьца малхбузехьарча непайоазоно арайоаха Іоттараши дувца доацараши харцахьа лоархІаш хилара хетадир М. Оботе. Угандай президента аьлар, «Уганде бокъонца долаш дола гІулакхаш харцахьдоах агрессивни тийшаболх боаллача консервативни прессо».

Угандай гІулакхашта юкъегІертар мегаргдоацилга дІахайтар Оботе кхыча мехкий державашта. Вай, аьлар цо, воай мохк хьалъоттабу воай доалахьа мел йолча средстваех пайда а эцаш. Вай политика — даим хьалхашкахьа ахари дикагІча оагІорахьа хулача хувцамех ца ихерари.

МИЛЛЕР: КИ – АМЕРИКАНСКИ МАРИОНЕТКА

НЬЮ-ЙОРК, 11 июнь. (ТАСС). «Инарал Ки вІашагІкхийттача Штатий марионетка ца лоархІаш цхьаккха а бакъахьара уйла йола саг вац хІанз», — аьлар цІи хезача американски драматурга Артур Миллера Нью-Йорка городской ратуше литераторий собране шоаш къамаьлаш деш Артур Миллереи американски поэта Роберт Лауэллаи чІоагІа харцахьа лаьрхІар Вьетнамера США агресси.

КІИЙЛЕННА ТІАНИЙСБЕННАБ

ХАНОЙ, 11 июнь. (ТАСС). Американски тІема транспорта тоъал чІоагІа хІама техар къулбехьвьетнамски патриоташа. Къулбехьен Вьетнам мукъаккхара эскара бІухоша 8 июне Шоптхан яхача районни центра гаьна доацаш номер 13 йолча шоссе тІарча Кандам яхача тІаьна юкхе кІийле яьр. Цунна тІаьна юкхе кІийле яьр. [illegible] американски бІухой бронетранспортерийн танкайн колоннаш. Цига эттача гІа патриоташа хІалакйир моастагІчун 43 тІема машен, [illegible] юкъера а бахар, цул а [illegible] гІалаьмате дукха американски салтий. Цу къахкаькъа хьамбаьр ВИА агентства «Освобождение» яхача агентства информаци тІа оттаеш.

ЛадувгІа

14, июнь 1966 шу.

РАДИО: 8.25 — Эрсий а, доазол арахьарча а композиторий халхара ашараш. 8.45 — «Къона тІехье» яха передача (гІалгІай меттала). 16.00 — Нохч-ГІалгІай ашарий концерт. 16.30 — «Цун цІи дика йовзаш я» яха очерк (нохчий меттала). 17.15 — Индустриальни Нохч-ГІалгІайче.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.05 — Художественни самодеятельноста концерт. 18.45 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 19.00 — Пятилеткай хьалхале лелараш. Беседа (нохчий меттала). 19.30 — ДІаоал Магомедовс. 20.10 — Телевизионни кердадараш. 20.25 — Репортаж. 20.40 — Киножурнал. 20.50 — «Гуйре тІаккхача гаьна да» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Шеча фронтовиний улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, культуран, письмой отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типография, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05218. Заказ № 3154.